Наше Слово

РІК LXVII № 48 (3407) ВАРШАВА, 27 ЛИСТОПАДА 2022 РОКУ
ЦІНА – зл. 5 zł (VAT = 8%) – CENA NUMER INDEKSU 366609

УКРАЇНСЬКИЙ ТИЖНЕВИК TYGODNIK UKRAINSKI UKRAINIAN WEEKLY
Інтернет-версія газети www.nasze-slowo.pl ISSN 0027-8254

46-й український фестиваль JarmaRock FEST

У Ґданську 18-19 листопада в клубі B90 відбувся 46-й український фестиваль JarmaRock FEST. Як і попередніми роками, подія зібрала силу-силенну поціновувачів української культури.

Захід організували Поморський відділ Об'єднання українців у Польщі, очолюваний Єлизаветою Кремінською, та театр «Навпаки» Оксани Терефенко, яка була також його режисеркою. Фестиваль було присвячено Україні, яка героїчно бореться проти російського агресора і відстоює свою незалежність. Про це нагадував і символ заходу – лялька-мотанка, яка в українській культурі вважається засобом захисту від зла. Учасники фестивалю хвилиною мовчання вшанували жертв війни, а впродовж заходу збиралися пожертви на допомогу Україні.

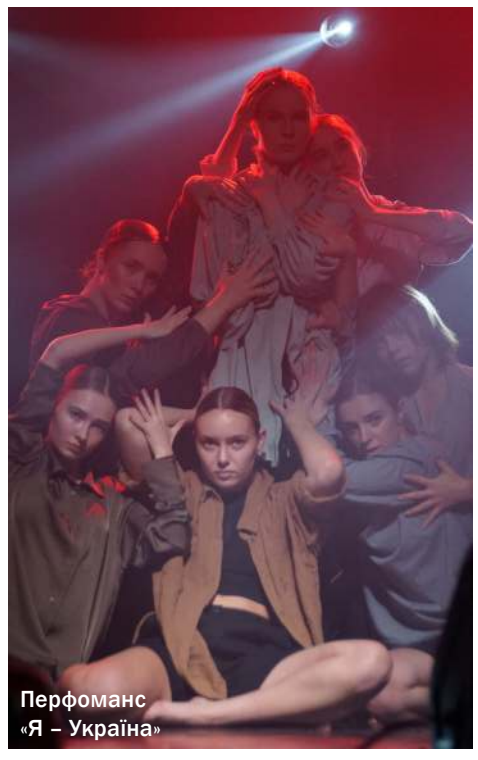

Перфоманс «Я – Україна»

Вже багато років характерна риса фестивалю – це безліч представлених музичних жанрів: від етно, фолку, року до регі, джазу та попу. Так було й цього разу.

Ще один дуже цінний та рідкісний на карті українських заходів Польщі момент – це презентація театральних проєктів у межах заходу. Цього разу це була вистава «Дівчата зрізають коси» у виконанні театру «Повернення» та «Шахрайки» від акторів театру «Навпаки». Ця остання вистава-комедія показала, що важкий воєнний час потребує й паузи, коли можна посміхнутися та прийти до тями, про що свідчила вдячна реакція публіки.

В межах фестивалю також відбулася дискусія «Українські контексти: сприйняття української культури в Польщі та світі під час війни», в якій взяли участь Марія Бурмака, Катерина Бродовська, Ганна Тєкучева, Павло Табаков та професор Ігор Галагіда. Головною зіркою суботнього концерту став гурт Kozak System. Його фронтмен Іван Леньо з лютого служить у лавах патрульної поліції Києва, а інші музиканти гурту є волонтерами. Ґданський виступ Kozak System став 75-м за останні чотири місяці, під час яких гурт збирав кошти на благодійну діяльність. «Потрібно розуміти, що 95% успіху у війні – це тил і забезпечення армії», – переконував Іван Леньо, закликаючи до підтримки української армії, яка, за його словами, нині є найкращими збройними силами у світі. У цьому не мають сумнівів і чергові зірки фестивалю – Марія Бурмака та гурт Stanza. Вони також свою творчість використовують задля підтримки армії.

Софія Дідук

В межах фестивалю відбулися також музичний перформанс «Я, Україна» та концерт під гаслом «Ми з України». В ньому взяли участь артисти з України, які після початку війни знайшли прихисток у Польщі. Вони виконували як відомі українські пісні, так і авторські твори, в тому числі створені під час війни. «Хтось з них сам зголосився, а інших ми запросили. Хочемо, щоб ці митці мали у Польщі простір для своєї творчості. Сподіваюся, що це лише початок їхнього творчого шляху на польських сценах», – зазначила Оксана Терефенко, яка також подякувала усім, хто взяв на себе організацію фестивалю. ■

Марія Бурмака

Григорій СПОДАРИК
Фото автора статті

Kozak System

eprasa.pl f3d2004f02

ІНТЕРВ'Ю

50-ліття хору «Журавлі»

Пів століття пролетіло

Розмова з Ярославом Вуйциком, диригентом українського чоловічого хору «Журавлі», з нагоди святкувань 50-річчя репрезентаційного колективу Об'єднання українців у Польщі

– 27 лютого 1972 року в Музичній академії у Варшаві відбувся перший концерт «Журавлів». Саме в неділю 27 лютого цього року в «Нашому слові» з нагоди ювілею вийшла стаття про 50-річчя хору. Планувалися ювілейні відзначення. Але за кілька днів до цього сталося 24 лютого...

– Так, ранок 24 лютого порушив усі плани, не тільки нашого хору.

Мене тоді у Перемишлі не було. Прокинувся вранці, якраз коли у соцмережах з'явилися перші повідомлення і відео від шокованих людей з Києва та Івано-Франківська. Перша моя реакція – це була мішанина зі смутку, люті і безпорадності. Намагався вийти на контакт з багатьма знайомими з України, щоб підтримати їх словом. Тоді тільки це міг зробити. Звісно, пропонував їм тікати, переїхати до Перемишля, запевнив, що якось допоможемо. І тут цікава річ. Усі вони відмовилися. Усі! Жінки і чоловіки. Писали, що їхнє місце там, що це їхня земля. Мушу сказати, що це стало для мене несподіванкою, адже у багатьох з них малі діти.

Тоді про ювілей хору ніхто з нас вже не думав. Багато учасників «Журавлів» зразу включилося в організацію допомоги тим, хто вирішив тікати від війни. Але ще у лютому один з нас, здається, Стефан Ющак, подав ідею у Вроцлаві, де з'явилася велика кількість біженців, організувати благодійний концерт, і усі зібрані гроші передати на потреби захисників України. Так і сталося. Концерт, організований спільними силами: катедральної греко-католицької парафії, Об'єднання українців у Польщі та хористів, які проживають у Вроцлаві та Лігниці, відбувся 25 березня у греко-католицькому соборі. Храм був повний людей: поляків, українців, які мешкають там з 1947 року, і «нових» українців, які втекли від московської агресії і яких прийняв під свій омофор Вроцлав. Усіх об'єднало бажання допомогти Україні. Після концерту замість ювілейних привітань прийшло повідомлення – на Львів впали ракети. І знову злість, і знову непевність. Тим більше, що серед нас троє хлопців – вихідці з України, а один з них – зі Львова.

– Ще спитаю щодо повномасштабної агресії росії. Як загалом ситуація вплинула на працю і плани хору?

– Відзначення нашого ювілею планувалося ще у другій половині 2021 року. Ідей було багато. Хотіли запросити до спільного святкування нашого «однолітка» – ансамбль «Ослав'яни», хотіли запросити Львівський муніципальний хор «Гомін», з яким уже десятиліття нас пов'язують щирі і дружні контакти та спільні проєкти. Хотіли зробити цикл врочистих ювілейних концертів у кількох містах Польщі: Перемишлі, Кракові, Варшаві, Познані, Ґданську, Ольштині, Щеціні... а закінчити мали у Кошаліні.

Війна перекреслила ці плани. Наш врочистий ювілейний цикл перетворився на цикл благодійних концертів, метою яких став збір грошей на потреби захисників України. Концертів тих було небагато, оскільки їхня організація також вимагає коштів, яких просто немає. Окрім згаданого вроцлавського концерту, благодійно заспівали ще в Ольштині, Ілаві і Перемишлі. Перемиський концерт був організований Перемисько-Варшавською архиєпархією УГКЦ під час Синоду греко-католицьких єпископів з усього світу. На початку жовтня ми взяли також участь у Фестивалі церковної музики в Ґіжицьку. Зробили також флешмоби на підтримку України. Один із них, який відбувся на вроцлавському ринку, набрав понад мільйон переглядів у фейсбуці.

Звісно, воєнний час також вплинув і на репертуар. Замість святкових, ювілейних, розважальних творів з'явилися поминальні молитви за жертв московської війни проти України та за перемогу у цій війні. Виконуємо також пісні, які протягом століть закликали борців за волю України до боротьби, і що характерно – завше з тим самим ворогом.

З ювілейного циклу залишилися лише два концерти: у Кракові, який відбувся у вересні, та листопадовий у Кошаліні, але їхній лейтмотив тепер зовсім не ювілейний.

– Що особливого підготували «Журавлі» на відзначення свого ювілею?

– Ми вирішили, на закінчення святкувань з нагоди нашого 50-річчя, помолитися співом за усіх «Журавлів», які відійшли від нас і цей ювілей святкують, співаючи з нами, але вже на небесних крилосах. Тому особливою для нас буде Божественна літургія у кошалінській греко-католицькій церкві, яка служитиметься в їх наміренні у неділю 27 листопада.

– Ти співав у «Журавлях» у 80-90 роки. Вже 19 років ти є диригентом хору. Як він протягом цих років змінився?

– Це дуже широка тема, яку можна розглядати на різних рівнях. Коли батько привів мене співати в «Журавлях», мені виповнилося 15 років. Це був лютий 1983 року. З того часу все довкола нас змінилося. Змінилася політична система, збільшилися транспортні можливості, настав великий технологічний прогрес, і все це мало і має прямий вплив на зміни у хорі, але це зовнішні зміни. І так, сьогодні хористи мають прямий доступ до нотної онлайн-бібліотеки хору. Не знаючи нот, можуть користуватися записом партитур у форматі MIDI, а також безліччю записів творів у різному виконанні у соцмережах. Хоч і надалі основна робота, як і раніше, відбувається на репетиціях. І для більшості хористів ноти – це такі собі «колючі дроти», з яких важко щось зрозуміти. Проте мені здається, що внутрішньо «Журавлі» завжди такі самі. Сьогодні, як і колись, мають бажання зустрічатися і співати – це справді феномен у світі, де, здається, люди спілкуються лише за допомогою смартфонів. І раніше, і тепер переживають за усе, що пов'язане з Україною. Так, колись могли про неї лише мріяти і обережно згадувати у піснях. Сьогодні, коли Україна проливає кров за свою самостійність, допомагають щиро і відкрито співом і ділом. «Журавлі» будували і будують свою спільноту, бо вона від самого початку не тільки дозволяє пізнати велику хорову спадщину нашого народу, але і допомагає нам захищати і зміцнювати українську ідентичність тут, у Польщі. Якою сильною є ця спільнота, я бачив після ковідового локдауну, коли на першу репетицію «наживо» приїхали майже усі.

– Що є сьогодні найбільшою проблемою для диригента аматорського хору, де кожен хорист має свою роботу чи навчання?

– Тут також нічого нового. Ті самі проблеми, що були 10, 20, 30 чи 40 років тому. Усі диригенти «Журавлів» з ними мали справу. Можна їх описати одним словом – непевність.

По-перше, це непевність, спричинена браком часу. Усі вчаться або працюють, часом і те, й інше. Треба брати відпустки, іноді безоплатні. Тому, хоч хор нараховує 55 осіб, на репетиції чи концерти приїжджає в середньому 30-35 хористів, і ніколи до кінця не відомо, хто буде. Це для диригента дуже некомфортно.

По-друге, непевність, спричинена недостатнім фінансуванням. Такий хор вимагає великих фінансових вкладень. Прилітаємо на репетиції з всієї Польщі. Щоб це мало сенс, мусимо проводити їх раз на місяць, а цього року, року війни і кризи, до сьогодні не вдалося зорганізувати жодної(!). Лише у грудні вдасться, мабуть, призначити першу. Треба оплатити дорогу, нічліг, харчування, інколи корепетиторів, вчителів емісії, і також акомпаніаторку і диригента. Треба також прати костюми. Тим часом бюджет Об'єднання українців у Польщі не гумовий. Діяльність ансамблів, бо ж «Журавлі» – не єдиний український колектив у Польщі, це тільки невелика його частина.

– А що скажеш про сьогоднішнього слухача «Журавлів», хто він?

– Тут, здається мені, сталися найбільші зміни за ті 50 років. Перші 20 років, до зміни устрою Польщі, зали були переповнені. Переповнені поколінням українців, які пережили примусове виселення з рідних земель: Підляшшя, Холмщини, Надсяння, Західної Бойківщини і Лемківщини. Згодом, з природних причин, їх ставало все менше. Звісно, приходили і приходять їхні нащадки, але їх уже не так багато. Часто зали напівпорожні.

З 90-х років на концерти почало приходити все більше поляків. Сьогодні часом співаємо концерти виключно для польської публіки. Зали при цьому повні, а глядачі реагують не менш доброзичливо і щиро, ніж українці. І вже років 10 з'явилася третя група глядачів – це вихідці з України. У їхніх очах найчастіше бачимо сльози радості, що можуть послухати рідну пісню, і сльози туги за Україною.

– Десять років тому, з нагоди 40-річчя, я спитав тебе, як оцініш «Журавлів», коли вони долетять до 50 років. Зараз це питання неактуальне. Проте є, певно, перспектива на наступні роки. Я не питаю про 55 років – а як я десь читав, саме стільки живуть журавлі – а про набагато більше.

– Перспектива залежить від двох речей: від того, чи буде кому співати і чи буде для кого. Асиміляційні процеси невпинно штовхають автохтонне українство в небуття, але попри те, щороку приходить 2-3 нових «наших» хористів. З другого боку, з'явилися сотні тисяч українців з України. Цікаво, що дуже часто серед них зустрічаю нащадків депортованих у 1945-1946 роках наших закерзонців. Один із них вже кілька років співає у хорі. Сподіваюся, що це журавлине крило вихідців з України буде міцнішати, тому хочу їх заохотити вступати до «Журавлів». Потрібно небагато – лише музичний слух і бажання вчитися хорового співу. З нашого боку гарантуємо добре товариство, багато сміху і позитивні емоції. Не сумніваюся, що перед нами усіма – чергові 50 років «журавлиної» пригоди. Слава «Журавлям»! Слава Україні! ■

Павло ЛОЗА

Фото з архіву хору «Журавлі», автор Томаш Голод (wroclaw.pl)

eprasa.pl f3d2004f02

ПОДІЇ

Пограниччя – багатокультурний простір

«Українські барви прикордоння»: Бранєво-2022

Після трирічної перерви, спричиненої епідемією коронавірусу, врешті було відновлено культурний захід «Українські барви прикордоння», який понад 10 років є невід'ємною частиною календаря Бранєвського центру культури. Захід розпочався в п'ятницю, 21 жовтня.

▲ Бургомістр Бранєва Томаш Сєліцький, віцемаршалок Вармінсько-Мазурського воєводства Мирон Сич, староста Бранєвського повіту Кароль Мотика, проф. Войцех Гаєвський

Програма події складалася з артистичних презентацій різноманітного жанру. Вступного дня відбувся показ документального фільму «Україно, ось де твої сини» режисера Павла Майстренка. Фільм розповідає про історію екзильного уряду Української Народної Республіки в Варшаві та похованих на цвинтарі на варшавській Волі українських солдатів, офіцерів, генералів, міністрів УНР. Участь у стрічці взяли поважні особи, зокрема, Анатолій Безручко – правнук славетного генерала Марка Даниловича Безручка, який спочиває на варшавському цвинтарі. Генерал Безручко – спільний герой поляків та українців у польсько-більшовицькій війні 1920 року, командувач Армії УНР, що керував обороною Замостя. Його дивізія також спільно з Військом Польським відвоювала Київ у 1920 р.

Доповненням до показу став репортаж Марії Степан – інтерв'ю з першою леді України Оленою Зеленською. Вона говорила про відбудову української ідентичності, в тому числі шляхом ознайомлення різних країн з українською культурою. Перша леді закликала до співпраці з українськими художниками та митцями шляхом організації вагомих культурних подій.

В фойє Бранєвського центру культури було відкрито художню виставку «Українські імпресії», де експонувалося кілька десятків картин, виконаних олією на полотні, та дитячих акварелей і рисунків. Усі роботи були натхненні українськими мотивами – церковним мистецтвом, степовими краєвидами, козацьким одягом, вишиванкою тощо.

Головний організатор виставки – Анджей Зєлінський – готувався до неї в своїй майстерні протягом кількох місяців. Роботи виконали молоді і старші митці під його уважним керівництвом. А він сам виступив автором кількох надзвичайно майстерних картин.

Цікавою художньою ініціативою стала виставка акварелі і рисунків молоді та дітей на церковну тематику – тут змальовано церковки, церкви, хрести, каплички, ікони, іконостас, церковний інтер'єр. В минулому бранєвські українські діти брали численну участь у художніх пленерах, організованих Громадською комісією опіки над пам'ятниками церковного мистецтва. І, можливо, це стане стимулом для залучення молоді до цих творчих традицій.

Учасники аукціону

Під керівництвом мисткині з України Світлани Струнь у межах заходу проводились майстер-класи з образотворчого мистецтва «Квіти – символи України», де діти і молодь пізнавали техніки малювання на склі та плетіння патріотичних браслетів зі стрічок.

У суботу, 22 жовтня, відбулося врочисте відкриття «Українських барв прикордоння».

300-місний концертний зал виявився заповненим вщерть, до останнього місця.

Концерт розпочався урочистим виконанням гімну України усіма учасниками у супроводі капели юних бандуристок з України.

Потім пролунали привітальні слова Мирослави Шульган, голови гуртка ОУП в Бранєві, яка торкнулась трагічних подій, що зараз відбуваються в Україні. Пані Мирослава впевнена, що наш обов'язок – вшановувати пам'ять невинних жертв, що загинули від рук російського агресора в Бучі, Ізюмі, Маріуполі та інших місцях. Водночас вона висловила щиру надію на перемогу України в недалекому майбутньому.

▲ Марта Шульган проводить аукціон листівок та марок

Голова гуртка подякувала усім мешканцям Бранєва, які прихистили під своїм дахом українців – 35 бранєвських родин прийняло понад 150 біженців.

Уклінне спасибі також прозвучало на адресу керівників самоврядних установ, у тому числі бургомістра міста Бранєва, та неурядових організацій, які від початку війни в Україні ухвалили рішення допомогти українцям, що опинилися в нашому регіоні. Завдяки їм банківський рахунок допомоги, склади матеріальних пожертв та пункти розподілу допомоги для біженців функціонують і досі.

Очільники різних самоврядних структур, які брали слово, перш за все торкалися війни в Україні, злочинів російського агресора, героїзму українських воїнів, допомоги біженцям та польсько-українських взаємин.

Староста Бранєвського повіту Кароль Мотика підкреслив високий рівень українських заходів та значну роль і внесок української культури в культурне розмаїття повіту. Бургомістр міста Бранєва Томаш Сєліцький вказав на дифузію, тобто взаємне проникнення різних культур пограниччя, зокрема, польської і української, що дає шанси на розвиток духовного, інтелектуального багатокультурного простору.

Мирон Сич, віцемаршалок Вармінсько-Мазурського воєводства, наголосив на значенні потенціалу української громади у допомозі Україні та українським біженцям. Українській спільноті в регіоні вдалось виробити сильну позицію. А ставлення влади – державної, самоврядної на рівні регіональному, а також повітовому і ґмінному – майже зразкове з огляду на толерантність і участь нацменшин в суспільному просторі, стверджує віцемаршалок.

Коли нещодавно маршалкові довелось вести переговори в Брюсселі у справах дотаційних траншів, чиновники Європейської комісії не приховували здивування та захоплення, що українська нацменшина Вармінсько-Мазурського воєводства ґрунтується на партнерських засадах та користується повагою і шаною. Насамкінець маршалок Сич сказав ще одну важливу річ: що парадоксальним чином ми завдячуємо путіну, адже війна і його ворожнеча з українцями підштовхнули польський і український народи до зближення.

Потім слово взяв представник духовенства проф. Войцех Гаєвський з Зеленосвяткового костелу у місті Фромборк, що неподалік Бранєва. Саме він як пастор цієї релігійної спільноти дуже активно включився до допомоги біженцям з України, а також самій Україні. Пастор наголосив на важливості конкретної допомоги, скерованої на потреби українського населення і воїнів на фронті.

Взагалі обсяг благочинних дій цієї невеличкої за численністю спільноти заслуговує на окреме визнання. Для прикладу: спільнота профінансувала купівлю 3 тонн кухонної солі вартості 3500 зл., якої влітку раптом забракло на Львівщині. Безпосередньо воїнам на фронт послано кілька тисяч аптечок вартістю понад 40 тис. зл. та медикаменти на 10 тис. зл. А солдатам було закуплено близько 3 тис. протеїнових батончиків вартістю 5500 зл., які містять багато цукру та білка та іноді є справжнім порятунком у воєнних умовах.

Крім того, слід згадати акцію забезпечення житлом та харчуванням для 40 біженців та низку інших гуманітарних ініціатив.

Після офіційних виступів розпочався виступ міжнародного фолькрокового гурту «Слов'яни», учасника 8-го фестивалю Must Be The Music з Кракова. П'ятеро професійних музикантів, в тому числі вокалістка, обдарована надзвичайним фольковим голосом, презентували потужну музику: українські та болгарські, хорватські, сербські пісенні твори, в більшості своїй створені під впливом народних мотивів та фольклору.

4. →

eprasa.pl f3d2004f02

ПОДІЇ

Справа – Петро Андрусечко

Фото з сайту кошалінської бібліотеки

Зустріч з Петром Андрусечком у Кошаліні

Поточна ситуація в Києві, де зараз мешкає журналіст, найбільш болючі питання українців, які живуть під постійними обстрілами з російського боку, побут внутрішніх переселенців, стан економіки та проблеми української армії, в тому числі озброєння, її політичне та соціальне становище – цих та інших питань торкнувся Петро Андрусечко під час зустрічі з публікою в кошалінській бібліотеці.

– Сьогодні мені набагато складніше інформувати про події в Україні, ніж у 2013 та 2014 роках, оскільки тоді я просто приїхав з Польщі в Україну, щоб про це писати. А зараз ця війна прийшла в місце, де я живу. Україна сьогодні – це мій дім, і тому писати про війну для мене емоційно важко, – зізнався Петро Андрусечко. Зустріч, на яку прийшло багато осіб, щоб послухати журналіста, зустрітися з колишнім сусідом і подякувати за його професійну роботу, організувало товариство «Майстерня». Під час події вона проводила збір грошей на допомогу тим, хто воює в Україні.

Нагадаємо, Петро Андрусечко родом з Кошаліна, а зараз живе в Києві. Саме завдяки журналістській роботі його знають в Польщі. Від 24 лютого журналіст висвітлює російську агресію в Україні, й за це президент Володимир Зеленський нагородив його орденом «За заслуги» III ступеня: як було озвучено, за вагомий особистий внесок у зміцнення міждержавного співробітництва, підтримку державного суверенітету та територіальної цілісності України, популяризацію Української держави у світі. Подібну нагороду отримали і Ярослав Юнко – кореспондент Польського пресового агентства в Україні (PAP), Павел Боболович – кореспондент Radia Wnet, Томаш Єндрухув – кореспондент TVP у Києві. Крім того, журналістку TVN та кореспондентку телеканалу «Еспресо TV» у Варшаві Б'янку Залевську нагороджено орденом княгині Ольги II ступеня.

Це не перша нагорода, яку отримав Петро Андрусечко за свою журналістську діяльність. Петро був учасником Революції гідності, перебував у Криму під час його анексії, а потім з'їздив на охоплений війною Донбас. Тому його знають не лише українці, але й поляки, адже він від 2013 року пише в польські медіа про події в Україні. 2014 року польські медіа визнали його «Журналістом року». Одна з редакцій, яка голосувала за Петра Андрусечка, написала: «За професіоналізм, знання та мужність». Протягом 2014-2015 років Петро Андрусечко постійно перебував у зоні збройного конфлікту в Донецькій області, часто давав коментарі безпосередньо з поля бою. Він різнобічний репортер, співпрацює з багатьма редакціями, в тому числі з «Українським журналом», «Nowa Europa Wschodnia», «Gazeta Wyborcza», «Нашим словом», а також Польським радіо, Tok.fm, TVN 24, «Outriders».

– Особисто я не вважаю себе воєнним кореспондентом – я насамперед пишу про Україну, хоча мені доводилось висвітлювати також події в Білорусі, з турецько-сирійського прикордоння та Кавказу. Тим не менш, я перш за все пишу про події в Україні. Те, що мене торкає до глибини душі і до чого я постійно повертаюся – це розмови з людьми. Вони настільки трагічні, що під час них я не раз мусив відвертати голову... І з тими людьми потрібно розмовляти! – каже Петро Андрусечко. Тож він об'їхав усю огорнуту війною Україну і пише про це в своїх статтях. ■

Анна ВІННИЦЬКА

Продовження з 3 сторінки

Між виступами музикантів знайшовся час і для проведення аукціону оригінальних українських листівок та марок. Предметом торгу стали справжні філателістичні раритети: конверт «Українська мрія», марка «Пес Патрон», конверт «Доброго вечора, ми з України», блок марок «Руский воєнний корабль», артлистівка «Марка – це КРУТО!!!». Марки потрапили на аукціон завдяки волонтеру з Бартошиць Себастьяну Біронту та голові фонду SCIRE Камілю Сигідусу, які постійно беруть участь в різних ініціативах у межах польсько-української співпраці. Листівки і марки в Україні коштували 280 зл., а під час аукціону їх було продано за 5700 зл., тобто більш ніж у 20 разів дорожче, що означає інвестиційну ефективність на рівні понад 2000%!

Без сумніву, купівля марок такої обмеженої серії – це рідкісна можливість не лише для філателістів, але і для звичайних інвесторів. Слід зауважити, що таким вражаючим результатом аукціон завдячує ведучій Марті Шульган. Водночас в кулуарах проводився традиційний збір коштів до скарбнички. Мета збору пожертв була єдина – фінансувати купівлю аптечок для воїнів на фронті.

Згодом у концертному залі знову зазвучала музика. Український бард Юрій Токар – родом зі Львова, а зараз мешканець Варшави, лікар за професією – представив свої авторські пісні, співану поезію, балади. Прозвучала і молитва за Богуна – «Пошли нам, Боже, нині Богунів», на слова поетки Євгенії Лещук.

А в одному епізоді бард перетворився на справжнього козацького «стендапера», який епатував ностальгічними роздумами та думами, насиченими історичними та патріотично-національними мотивами.

А роль зірки вечора з успіхом виконала 15-річна Амелія Куштала, учасниця польської версії талант-шоу The Voice Kids, де свою майстерність показують юні співаки. На конкурсі Амелія здобула визнання виконанням музичного твору «Electric».

Молода вокалістка презентувала низку українських пісень та пісенний твір польською – сингл «Początek» на слова і музику Петра Солодухи, лідера ансамблю «Еней». Амелія дуже пишається виданням свого синглу, це її перший музичний успіх. Пісні юної артистки лунали позмінно з виступами вокально-інструментальної групи дівчат з України, які заспівали твори у власному аранжуванні та низку українських народних пісень під звуки бандури.

▲ Гітарист гурту «Слов'яни»

Амелія Куштала

На закінчення, як зажди, відбувся інтеграційно-розмовний захід у польсько-українських ритмах, поєднаний з дегустацією традиційних українських страв.

P.S. Підсумовуючи, виникає питання – чи у скрутних умовах, які зараз всі відчуваємо, такий велелюдний захід є потрібним, доцільним, раціональним?

На мою думку, це залежатиме від того, чи в майбутньому вдасться випрацювати нову форму, дещо відмінну від теперішньої, яка відповідає новим викликам.

Ярослав КЕЛЛЕР

Фото з архіву уряду міста Бранєва

eprasa.pl f3d2004f02

УКРАЇНА

росія: неприхована гра у терориста

кремль від початку осені свідомо перейшов до тактики відвертих терористичних дій проти цивільних об'єктів в Україні. На полі бою здобутки росії є більш ніж скромними, відтак компенсувати це вона намагається виведенням з ладу критичної інфраструктури України, аби холодом у домівках українців схилити Київ до переговорів на умовах москви.

Тактика терору

Навіть якщо у когось у світі ще залишалися ілюзії щодо росії і її справжніх намірів, то з початком осені вони остаточно мали розвіятися. На тлі значних успіхів української армії у Харківській області у вересні, її подальшого просування в інших областях і звільнення в листопаді Херсона – єдиного міста обласного підпорядкування, яке на початку повномасштабної війни захопив агресор – росія відкрито перейшла до тактики знищення цивільної інфраструктури. Мета цього зрозуміла: на театрі воєнних дій, загалом, лише поразки, російська армія на більшості напрямків перейшла до глухої оборони. Відтак, єдиним виходом з патової ситуації є примушення України до переговорів з росією, звісно ж на її умовах, шляхом знищення критично важливих об'єктів цивільної інфраструктури.

Ця тактика кремля стала особливо помітною у вересні, коли російська армія почала активно використовувати для ударів по Україні дрони-камікадзе іранського виробництва, постачання яких Тегеран не визнавав тривалий час. Лише нещодавно Іран визнав усе-таки надання москві своїх бойових безпілотників, зокрема, Shahed-136 (у російській версії Герань-2) нібито ще до початку повномасштабної війни 24 лютого. Утім, українська розвідка це відразу спростувала, надаючи докази виробництва окремих компонентів цього безпілотника вже після початку російсько-української війни.

Призначення на початку жовтня новим командувачем окупаційних військ в Україні російського генерала Сергєя Суровікіна лише підтвердило переконання у переході росії до тактики масових бомбардувань критичної інфраструктури України. Її генерал випробував раніше у Сирії, очолюючи військовий контингент росії в цій країні.

Ядерний шантаж

В результаті кількох масованих ракетних ударів росії по критичних об'єктах в Україні, останній з яких трапився 15 листопада, в Україні пошкоджено або повністю знищено до 50% енергетичної інфраструктури України, без тепла і світла залишились мільйони українців. У москві хочуть, щоби з приходом зими і морозів Україна стала максимально податливою на ультиматуми росії – визнання факту окупації і «приєднання» до росії захоплених в 2014 і 2022 роках територій і відмови Києва від амбіцій стати членом НАТО. Зрозуміло, що вимоги росії є нереальними, особливо на тлі звільнення територій, які росія нашвидкоруч, порушуючи усі норми міжнародного права, ще у вересні оголосила своєю територією.

Намагаючись досягнути своїх злочинних цілей, росія на цьому шляху не бачить жодних перепон, застосовуючи, зокрема, і ядерний терор. російські війська 19-20 листопада обстріляли територію Запорізької АЕС, змушуючи нервово реагувати на це Міжнародне агентство з атомної енергетики (МАГАТЕ). В останньому звіті це агентство не приховує небезпеки: до нещастя бракує не кілометрів, а метрів. «Наступного разу може так не пощастити», – наголосив в неділю гендиректор МАГАТЕ Рафаель Маріано Гроссі, підкреслюючи, що відбувається гра життями великої кількості людей.

Відповідь України і Заходу

Терор і знущання над українським народом все більше знаходять співчуття у міжнародної спільноти. Це дуже добре видно з кожним наступним «українським» голосуванням на Генасамблеї ООН. Резолюцію про виплату росією репарацій за знищення об'єктів української інфраструктури підтримали 93 країни. Проти були лише 14: такі ж людожерські, як росія, автократії – Північна Корея, Іран, Сирія, декілька країн Африки і латинської Америки та країна-сателіт білорусь, яка фактично теж воює проти України, надаючи москві усю необхідну логістичну й військову підтримку. Між тим, з прикрістю треба визнати, що велика кількість країн-членів ООН все ще намагається зберігати нейтралітет, нібито не помічаючи російських звірств в Україні. Утім, усе ж є сподівання, що з часом їхня кількість поступово зменшуватиметься.

На тлі масивного бомбардування України 15 листопада, коли по території країні було випущено понад 80 російських ракет, відбулося сьоме засідання Контактної групи з питань оборони України або Рамштайн-7. За його результатами міністр оборони США Ллойд Остін підкреслив, що зараз основний акцент робитиметься на посилення здатності української системи ППО та ПРО відбивати атаки противника з повітря. Низка країн, зокрема Іспанія, Франція і Швеція, вже задекларували поставку до України своїх зенітно-ракетних комплексів. У планах Києва є створення комплексної багаторівневої системи протиповітряної та протиракетної оборони України. Це дасть можливість зменшити наслідки російського терору і страждання цивільного населення.

Під час нещодавньої зустрічі «великої двадцятки» (G20) на індонезійському Балі президент України Володимир Зеленський під час свого онлайн-виступу запропонував світовим лідерам українську «формулу миру», яка складається з 10 пунктів. Більшість цих пунктів має безпосередній зв'язок із стабільністю у світі, а тому, щонайменше, має викликати зацікавлення у світових лідерів. Радіаційна та ядерна, а також продовольча й енергетична безпека, протидія екоциду – це те, що безпосередньо стосується не лише України, але й, за великим рахунком, всього світу. Натомість, відновлення територіальної цілісності України – це не забаганка Києва, а необхідна умова для нормального співіснування країн на міжнародній арені, де сила права домінує над правом сили.

Загалом, від початку повномасштабного вторгнення росія випустила по Україні понад 4,7 тис. ракет різного типу, часто рівняючи із землею цілі міста і села. Проте, росія усе ще сподівається на розуміння своєї позиції, а також того, що її топ-посадовці та військові командири уникнуть не лише покарання, але і кримінального переслідування. Утім, зараз вже очевидно, що росія давно перетнула усі можливі червоні лінії, пройшла точку неповернення і запустила для себе зворотній відлік. Коли і як він завершиться – залежить від послідовності опору українців і підтримки міжнародної спільноти. Безкарність може помножити трагедії людства, але вже в інших регіонах світу. Натомість покарання росії, навпаки, буде сигналом для інших, що агресивна збройна авантюра завжди завершиться ганебною поразкою і приниженням. росія цей час для себе невпинно наближає. ■

Юрій БАНАХЕВИЧ

ПУЛЬС УКРАЇНИ

Мурали Бенксі в Україні. Відомий британський художник Banksy визнав, що низка нових графіті, які з'явилися в Україні, належать його авторству. Усього є 7 малюнків: в Києві та містечках Київської області – Бородянці, Ірпені, Гостомелі, Горенці. Перший арт в столиці розташувався на Майдані Незалежності прямо на бетонних блоках та протитанковому їжаку – це діти, які колихаються на їжаку як на гойдалці. Другий – це російська Z-бронетехніка, яку художник прималював до чоловічого статевого органу, який вже був надряпаний на стіні. Наступні два з'явилися у Бородянці. На постраждалих від російських ракет будинках Бенксі намалював хлопчика, який кидає на підлогу дзюдоїста (натякаючи таким чином на путіна та Україну, яка його перемагає), та дівчину-акробатку, що стоїть на руках. Саме останнім малюнком Бенксі розповів світу про свій візит в Україну на своїй сторінці в інстаграмі (згодом митець виклав відео зі своєї поїздки, де видно як він створював графіті). У Гостомелі на будинку біля аеропорту, який окупанти штурмували в перші години повномасштабної агресії, художник змалював жінку в протигазі та халаті, що тримає в руках вогнегасник. Частиною арткомпозиції стали випалене вікно будинку та стілець, на якому стоїть жінка. В Ірпені на вигорілій чорній стіні Бенксі зобразив юну гімнастку, що виконує вправу зі стрічкою, начебто стоячи на дірці від снаряду. У Горенці художник створив графіті на внутрішній стіні сильно пошкодженої будівлі, там на малюнку – бородатий чоловік, який приймає ванну.

Фото з сайту pravda.com.ua

Відомо, що Banksy – це псевдонім англійського андерграундного художника, який вийшов на публічну арену в 1990-х роках. Навколо особистості митця точаться суперечки, його справжнє ім'я невідоме, він ніколи не показував своє обличчя і досі залишається анонімним. Митець завжди піднімає гострі соціально-політичні теми у своїх роботах. Ціни його малюнків стартують від 1 млн доларів. Тепер місцева влада українських міст роздумує, що робити з роботами всесвітньо відомого художника: чи залишити їх на місці як частину композиції, чи перенести в новостворені музеї війни.

Ракета, що впала в Польщі. 15 листопада в польському селі Пшеводів Люблінського воєводства у 7 км від українського кордону стався вибух, загинуло дві особи. Це сталося в день масштабного ракетного удару рф по Україні. Спершу з'являлися новини, що ракет дві і вони російські, згодом польська сторона повідомила, що за попередніми висновками польських та американських експертів найімовірніше це була ракета з української системи протиповітряної оборони. У Польщі було скликано екстрене засідання Ради нацбезпеки, влада збиралася застосувати 4 статтю договору НАТО, яка передбачає консультації з країнами-членами Північноатлантичного договору. Проте наступного дня президент Польщі Анджей Дуда назвав вибух нещасним випадком, а не навмисним нападом з боку росії. Президент України Володимир Зеленський висловив сумніви у тому, що у Пшеводові впали українські ракети (чи ракета), і закликав до допущення українських експертів до розслідування справи. Українські слідчі прибули на місце вибуху після закінчення огляду, який проводили польські слідчі, але жодних процесуальних дій не проводили. У той же час лідери країн-членів ЄС та США висловили загальне переконання, що у будь-якому разі причиною вибуху стала росія, яка почала війну з Україною та проводить масовані ракетні обстріли її території.

Підготувала Тетяна ДАНЮЧЕНКО

eprasa.pl f3d2004f02

ПОДІЇ

Protez Foundation – організація в США, яка безкоштовно допомагає українцям отримати протези

Через російське вторгнення в Україні тисячі людей зазнали серйозних фізичних травм, зокрема це і повна втрата верхніх чи нижніх кінцівок. Без ніг чи без рук функції людського тіла стають обмеженими. Сьогодні отримати необхідне протезування в Україні можна безкоштовно, однак через війну цей процес уповільнюється, а от кількість людей, яким необхідно термінове протезування, навпаки, збільшується. Співзасновник благодійного фонду та українець за походженням Юрій Арошидзе поділився з нами історією створення Protez Foundation – платформи, яка поставила на ноги вже понад 20 українців. Про те, як відбувається процес протезування, хто може його отримати та чиїм коштом функціонує благодійна організація – читайте в матеріалі.

Поява благодійного фонду

Юрій проживає з родиною в США, штат Міннесота, вже декілька років. Герой має мультикультурну сім'ю, де мама – українка, тато – грузин, а сам Арошидзе народився в білорусі – саме туди переїхали його батьки після розпаду Радянського Союзу. Ідея створити благодійний фонд, який би допомагав українцям отримати протезування, прийшла після початку повномасштабного вторгнення, пригадує у розмові Юрій. На початку ескалації українець допомагав із прийомом біженців в Міннесоті, де проживав сам. За словами чоловіка, було дуже багато людей, які тікали від війни, – всі вони потребували допомоги, від базових речей гігієни та харчування до прихистку. Згодом Юрій вирішив зайнятися організацією благодійного фонду.

Свою волонтерську ідею герой планував втілити разом з товаришем і за сумісництвом лікарем Яковом Градінаром. До слова, Яків теж уродженець України, у 2007 році він переїхав до США. Вже протягом 15 років Градінар займається протезуванням та ортопедизацією різного рівня складності.

«Ми з Яковом поспілкувалися телефоном, зрозуміли, що ми на одній хвилі стосовно цього питання (створення благодійної платформи по протезуванню українців – прим. авт.), й так, власне, почали наш проєкт. Яків відповідав за організацію медичної частини проєкту, я ж зайнявся організаційними питаннями, тому що там було багато міжнародних узгоджень. Чимало документів необхідно, щоб військові могли вільно виїжджати за кордон та в'їжджати в Сполучені Штати Америки. Це все – важкий бюрократичний процес, який супроводжувався паперовою роботою. Проєкт ми запустили з травня, загалом підготовка всіх процесів зайняла три місяці, після чого приїхала наша перша група. Перших солдатів зустрічали в аеропорті з українською символікою та теплом», – каже Юрій.

У розмові герой пригадує, що ідея з протезуванням прийшла не просто так. Річ у тому, що ще задовго до повномасштабної війни у Юрія вимушено гостював знайомий з Дніпра, який в дитинстві втратив кінцівку.

«Він жив у мене, я його возив на протезування до лікаря, який безкоштовно зробив йому протез. Можна сказати, що це було свого роду тренування. Коли почалася війна, ми згадали про цю ситуацію, що ми зробили це ще до війни, разом у такій колаборації. Зрозуміли, що це схема дієва, і так почали працювати. Практично, ми зараз робимо те саме, тільки вже в набагато більших масштабах», – розповідає Юрій.

Як формуються групи на отримання протезування

Зараз українці можуть отримати протезування за допомогою платформи Protez Foundation абсолютно безкоштовно. Втім, є певні умови, яких необхідно дотримуватися, щоб пройти відбір та потрапити в групу. Відтак, для початку людині необхідно заповнити електронну форму, де особа повинна вказати свої контактні дані та описати проблему – знайти її можна на сайті Protez Foundation (protezfoundation.com). Після отримання заявки дані проходять модерацію адміністратором, ним наразі є Юрій.

«Важливо зазначити, що ми приймаємо на цю платформу тільки українців – це не бізнес, а допомога нашим людям. В планах у нас збільшуватися, рости, розвиватися та ставати впізнаваними. Кожну групу пацієнтів, яка до нас прибуває, ми возимо в певний штат на екскурсію – хочемо розширити проєкт в Америці, щоб про нього дізналися більше людей. Своєю чергою, фонд може отримати ширше фінансування. Також це важливо для військових, адже можна сказати, що це такий вид реабілітації – поїхати подивитися Америку, Міннесота все ж таки не таке велике місто, де можна багато чого побачити. Нас дуже тепло приймають у всіх штатах, всюди є велике ком'юніті українців», – розповідає герой.

Всі отримані анкети розділяють на певні категорії: військові, цивільні та діти, а вже потім йде збір інформації про те, яку саме кінцівку потрібно встановити, верхню чи нижню. Дані повідомляють головному лікарю, і вже тоді складають групу з 5 осіб, орієнтуючись на можливості, зокрема і фінансові. Модерацію не проходять люди, які не мають 100% загоєння кукси (частини кінцівки, що залишається після ампутації – прим. авт.), а також не беруть на протезування осіб із суміжними хворобами – тобто, якщо одночасно людина лікує якесь захворювання, наприклад, печінки чи серця. Річ у тому, що фонд не має можливості підтримувати додаткове лікування особи.

«Власне, так й проходить модерація. Ті люди, які залишаються, з них й формують наступну групу. Попри те, в нас є важливі пріоритети: перший – це діти, вони поза чергою, але важливо, щоб у дитини був закордонний паспорт – це правило стосується й дорослих. Слава Богу, дітей у нас мало, і це неабияк тішить. Другі по пріоритетності – це військові, які після протезування готові повернутися на поле бою чи навчати інших бійців, зокрема, це члени ССО, офіцери», – каже герой.

Ціна питання

У організації Protez Foundation є важливе правило – всі витрати пацієнта фонд бере на себе, від моменту виходу людини з дому і до прибуття назад в країну. Як ділиться Юрій, на перших етапах фінансування шукали у знайомих. Багато допомогла українська діаспора, місцеві храми та малий бізнес, також засновники вкладали власні кошти.

«Собівартість протеза коштує 25 тисяч доларів, натомість, якщо послугу б не надавали на благодійній основі – така процедура вартувала б усі 90 тисяч доларів. Ми ж відкрили власну клініку, на базі якої й відбувається протезування і реабілітація, таким чином нам вдалося зменшити кількість витрат. Це дозволяє нам протезувати більшу кількість людей за менші гроші.

7.

eprasa.pl f3d2004f02

ПОДІЇ

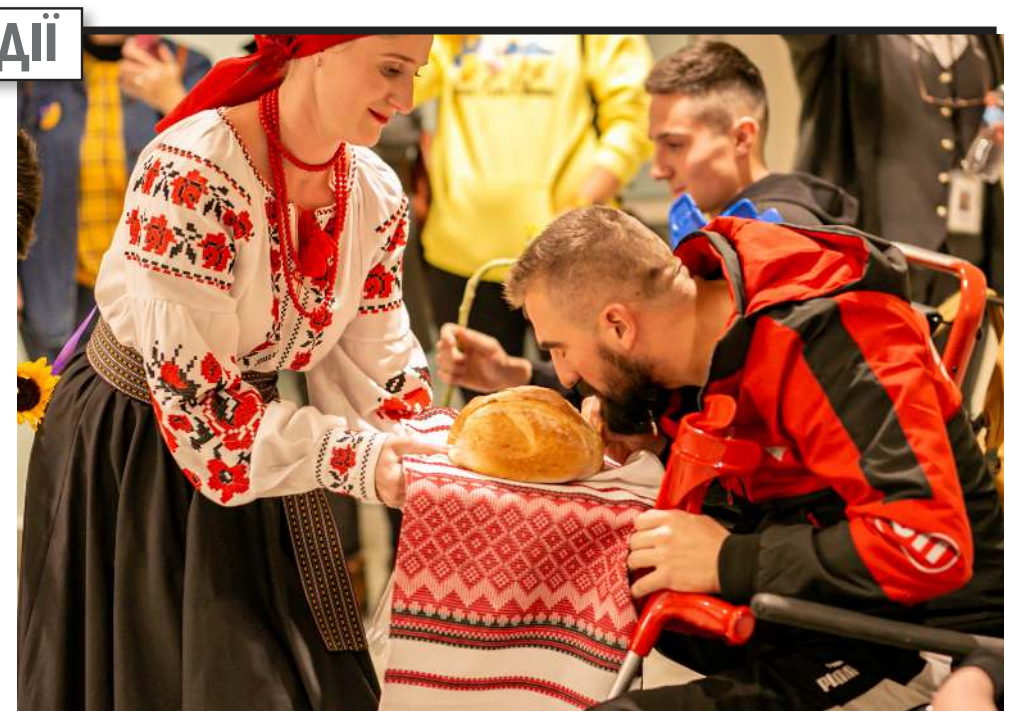

В основному, кошти ми збираємо завдяки пожертвам – немалу частину дають маленькі бізнеси, фонди, місцеві храми, які особисто знають нас та чим ми займаємося. На жаль, у нас наразі немає якогось великого спонсора, який дав би нам умовно 1 млн доларів чи 100 тисяч доларів, але ми прямуємо до цього», – каже герой.

Проживання в США

В Protez Foundation піклуються про своїх підопічних, важливу роль також відіграє українська діаспора в США. Люди охоче відгукуються на прохання про допомогу, зустрічають українських героїв та сприяють в адаптації до нових умов.

«Нам дуже допомагає українська діаспора – думаю, без неї ми не могли б так втілити цей проєкт. Протезування – це одна частина, але потім є велика частина логістики, і це набагато складніше, ніж здається на перший погляд. Це документи, перельоти, переїзди, також тут є велика частина роботи – це зустріч бійців чи цивільних в аеропортах, транспортування, забезпечення людей базовими потребами – на кшталт таких, як їжа, гігієна, активності. У нас створені певні команди, кожна з них займається своєю частиною роботи – це все роблять українці в США. Є також білоруси, які допомагають, але в основному це українські сім'ї, які роблять великий обсяг роботи», – ділиться Юрій.

Про роль діаспори найкраще говорять її вчинки. Так, українець в США, який забажав залишитись анонімним, практично подарував свій дім на рік для потреб фонду, і наразі там роблять косметичний ремонт.

«Це буде такий гостьовий український дім, куди ми заселятимемо військових, адже часом у нас виникала проблема з розселенням людей. Готелі ми не розглядаємо, як варіант. По-перше, це дорого, а по-друге – бійцям легше адаптуватися, коли вони живуть не самі, а в родинах або з побратимами. Подарований дім якраз використовуватимемо для цих цілей», – ділиться планами Юрій.

Зараз пацієнти Protez Foundation живуть в домах українців у США – там вони не тільки отримують необхідну підтримку та спілкування, але й смакують українською кухнею.

«Багато наших пацієнтів живуть у пані Надії – це українка, яка віддала велику частину дому під користування. У пацієнтів є своя кухня, більярд та навіть сауна. Двоє українок, Алла та Іра, які є частиною нашої команди, по черзі готують військовим смачну домашню їжу – борщ також в асортименті, їжі у них вдосталь. Пацієнти вже навіть кажуть, що не встигають все їсти», – з посмішкою зазначає Юрій.

Як проходить реабілітація українців

Для людей, далеких від медичної сфери, процес протезування виглядає дуже просто – одягнув кінцівку і побіг у справах, однак насправді все набагато важче. Протез має функціонувати разом з тілом, як справний годинник.

«Протезування і реабілітація – це цілісний процес, тобто це не так, як можна собі уявити, що руку одягнув і пішов. Це дуже складна схема, у якій все має працювати злагоджено. Ми співпрацюємо з центром реабілітації, і вони допомагають нашим пацієнтам пройти цей етап. Там цілий штаб людей, які відповідають за свої категорії. Лікар Яків теж з ними – він дивиться, що ось, наприклад, хода погана, і значить щось потрібно налаштувати, підкрутити», – каже Юрій.

У розмові герой згадує, що на перших етапах створення фонду у команди були переживання, що доведеться ще додатково залучати психологів та психотерапевтів для пацієнтів. Однак люди, які приїздили отримати протезування, випромінювали позитивний настрій, силу волі та навіть надихали саму команду, пригадує співзасновник.

«До нас приїздять, без перебільшення, герої – це молоді хлопці, яким по 20 років. Ми думали, що вони будуть в депресії, думали, що нам будуть потрібні психологи. Насправді ж вони позитивні, постійно жартують та дуже міцні духом. Воїни, які надихають нас своєю мужністю та змушують працювати далі й натхненніше», – каже Юрій.

За час функціонування Protez Foundation вдалося допомогти вже близько 20 особам – серед них були цивільні, а саме подружжя з Бучі, а також діти, зокрема, двоє хлопчиків, Артем, 9 років та Сашко, 12 років – в обох ампутація кінцівок. Батько Артема прикрив сина собою – чоловік загинув, але врятував життя своєму малюку. 12-річний Олександр родом з Маріуполя втратив ногу, але завдяки Protez Foundation хлопчик тепер вчиться ходити знову. Юрій каже, що процес протезування дітей дещо складніший, адже кістки в цей вік ще ростуть, а отже додають додаткової складності до виготовлення протеза.

Повернення додому

Protez Foundation допомагає пацієнтам і після реабілітації слідкувати за станом здоров'я. Для цього пацієнтам не потрібно повертатися у Сполучені Штати, адже відповідний центр є в Ужгороді, де за станом бійців слідкує брат лікаря Якова Градінара.

«Всі солдати, які проходили протезування у нас, через деякий час можуть туди звертатися в центр в Ужгороді, щоб замінити деталі чи ж переконатися у справності всіх встановлених елементів. Поки ми не гучно афішуємо про цей центр, тому що наразі працюємо над тим, щоб удосконалити там всі процеси», – каже Юрій.

В недалекому майбутньому центр в Ужгороді стане осередком, де бійці матимуть можливість отримати консультацію, замінити несправності у протезі тощо. Допомогти Protez Foundation можна, пожертвувавши кошти, адже організація працює виключно на волонтерській основі – будь-який донат важливий та цінний, каже співзасновник платформи. ■

Тетяна СЕМАКОВСЬКА

Всі фото надані героєм статті

55-річчя Світового Конґресу Українців

55 років тому, 12 листопада 1967 року, у Нью-Йорку розпочало роботу зібрання українців діаспори, яке дістало назву Конґрес Свободи. Його делегати ухвалили рішення про створення Світового Конґресу Вільних Українців (СКВУ) – координаційної надбудови українських громад країн тодішнього вільного світу.

Скликаний у 50-ту річницю Української національно-демократичної революції та 25-ту річницю створення Української повстанської армії СКВУ об'єднав українців з понад 60 країн, ставши глобальним голосом українського народу. Відтоді Конґрес неухильно діє в інтересах світового українства, зміцнюючи співпрацю організацій української діаспори та сприяючи творенню міжнародної коаліції на підтримку України.

Після здобуття Україною незалежності Світовий Конгрес Вільних Українців з огляду на нові реалії, за яких у межах вільного світу опинилися всі українці, змінив назву на сучасну – Світовий Конґрес Українців (СКУ). Організація продовжила діяти в інтересах українців й України, докладаючи максимальних зусиль для всебічного утвердження і розвитку українського народу.

Нині Світовий Конґрес України об'єднує понад 20 млн українців зі 133 країн світу. 2003 року Економічна та соціальна рада Організації Об'єднаних Націй визнала його неурядовою організацією зі спеціальним консультативним статусом при ООН. Також СКУ є учасником міжнародної неурядової організації у Раді Європи. Все це свідчить про силу українського голосу, який чують і до якого дослухаються провідні міжнародні організації.

Від моменту нападу російської федерації на Україну 2014 року одним із головних пріоритетів діяльності Світового Конґресу Українців стала протидія російській агресії шляхом сприяння розбудові міжнародної коаліції на підтримку територіальної цілісності та суверенітету України. Підтримка з боку міжнародної спільноти та низки провідних країн світу, яку Україна отримувала для протидії вторгненню рф упродовж 2014-2022 років й особливо після початку широкомасштабного нападу, значною мірою є заслугою СКУ й усіх українців діаспори.

З нагоди 55-ї річниці свого заснування, Світовий Конґрес Українців отримав теплі вітання від очільників Кабінету Міністрів України, Міністерства закордонних справ та заступниці міністра оборони України.

«Радо вітаю вас із 55-ю річницею Світового Конґресу Українців. У далекому 1967 році в Нью-Йорку батьки-засновники СКУ поставили перед собою мету консолідувати зусилля світового українства заради відродження незалежної України», – написав у вітальному листі міністр закордонних справ України Дмитро Кулеба. Він назвав Конґрес «осердям зусиль закордонного українства», який залишається його «провідною потугою вже за незалежної України».

«Ми вдома високо цінуємо ваші зусилля та внески у Перемогу України. Так само, як і вашу повсякденну роботу над згуртованістю світового українства. Дякую вам за це і прошу продовжити активно контактувати з урядами своїх країн задля забезпечення критичних потреб України в цей надважкий час», – написав Дмитро Кулеба.

Прем'єр-міністр України Денис Шмигаль нагадав, що «55 років тому українці по всьому світу об'єдналися задля збереження й примноження нашої культури, традицій та звичаїв, побудови демократичної правової держави. Історія Світового Конґресу Українців посідає своє почесне місце в літописі боротьби українського народу за свою незалежність».

«Кабінет Міністрів України високо цінує двосторонню співпрацю зі Світовим Конґресом Українців задля захисту прав українців у світі, утвердження незалежності та суверенітету України, забезпечення її територіальної цілісності та сприяння євроінтеграційним та Євроатлантичним прагненням», – йдеться також у вітанні від очільника уряду.

Як наголошує заступниця міністра оборони України Ганна Маляр, СКУ боровся за незалежність України задовго до 1991 року, підтримував українську державу протягом років її становлення і з перших хвилин повномасштабного вторгнення рф продовжує віддано стояти на її захисті.

«Ви захищаєте Україну у світі на дипломатичному та інформаційному фронті, надаєте всебічну підтримку українським військовим, які тримають лінію оборони у війні проти росії. Голос закордонних українців на підтримку України чутно у багатьох столицях світу. Ви допомагаєте протидіяти російській пропаганді та відіграєте активну роль з метою ухвалення урядами різних держав важливих рішень на підтримку нашої держави», – написала Ганна Маляр у вітальному листі. ■

Підготовлено за матеріалами інтернет-ресурсів

eprasa.pl f3d2004f02

Фото автора статті

В нас вживали ці слова

Статча (бидло), увца (вівця), хасен (прибуток), юдаш (горобина), пульош (індик)... Ці та багато інших слів, що походять із Західної Лемківщини, зберіг у своєму словнику Михайло Трохановський. Це поки що єдине видання, в якому зібрано лексику цієї частини Лемківщини.

У розмові можна почути цікавинку

Ідея створення польсько-західноукраїнського словника виникла з огляду на потребу зробити стару лексику лемків доступною для людей, які і сьогодні хочуть користуватися мовою своїх дідів та прадідів. Словник охоплює слова, вживані на території Західної Лемківщини.

– Мій батько був з села Поляни у Новосанчівському повіті. Тож зробити таке видання я вважав за свій обов'язок. А друга причина – досі не було повного словника з цієї частини Лемківщини. Так, збирали лексику з різних сіл, але не з усієї території Західної Лемківщини, – пояснює автор видання.

Спочатку він хотів просто скласти його для себе – щоб ця лексика була зібрана в одному місці. Під час роботи користувався вже наявними словниками.

– Крім слів, поданих у них, я додав ще й західнолемківські. Деякі мені відомі з родинної оселі, деякі зібрав у своїх співрозмовників, – додає житель Ґожова.

Серед осіб, з якими розмовляв автор, колишні мешканці таких сіл: Поляни, Білична (знелюднене лемківське село в Нижньому Бескиді, територія якого сьогодні входить до села Ізби), Шляхтова, Мохначка, Перунки, Брунари, Щавник, Верхомля-Велика.

– Я роками збирав матеріали. Більшість людей, що подали мені лексику для словника, живуть у місті Ґожів та селах Любуського воєводства. Один співрозмовник був з Горлиць, – розповідає Михайло Трохановський і зазначає, що багато цікавих слів почув під час невимушених розмов з людьми. Наприклад, коли повертався з лемківської «Ватри» в Ждині на західні землі Польщі.

– Під час таких діалогів можна було почути багато цікавих історій і нових слів. І я все це записував, – каже він.

Робота для ентузіастів

Це перший польсько-лемківський словник. Він містить 16398 слів. Крім загальної лексики, до нього входять також імена, включно з деякими пестливими формами, та географічні назви, переважно із Західної Лемківщини. Словник також містить ідіоми та відповідники деяких польських прислів'їв та приказок. Наприкінці видання автор узагальнив деякі слова, характерні для Західної Лемківщини, в межах Польщі та Словаччини.

Як зазначив Михайло Трохановський, подана лексика вживалася на Західній Лемківщині з кінця XIX століття до депортації в 1945-1950-х роках і на «чужині», особливо в перші роки після виселення.

Словник написаний не кирилицею, а фонетично – латинськими буквами. Автор зробив це умисно.

– На мою думку, ті, хто народився після 1980-х років і не навчався в українських школах, практично не мали контакту з кирилицею або, принаймні, зараз нею майже не користуються. Тож виникла ідея писати слова латиницею, яку знають усі в Польщі, – зазначає Михайло Трохановський.

Він каже, що не всі автори словників професійно займаються вивченням мови. Прикладом є Ярослав Горощак, інженер за освітою, який є автором «Словника лемківско-польского, польско-лемківского», який вийшов у 2004 році. І сам пан Михайло не є лінгвістом – виконує адміністративну роботу в офісі.

– Мабуть, тільки професіонали знають, скільки зусиль і часу потрібно, щоб скласти словник, тож таких видань небагато. Ентузіасти намагаються робити цю справу, – сміється автор словника.

Михайло Трохановський укладав його сім років. Коли він зібрав матеріал і відредагував його, почав шукати видавця. Ним стало Товариство української спадщини з Перемишля. Видання вийшло друком у 2019 році. Чверть накладу автор відразу роздав. А решту кілька років поспіль привозить на лемківську «Ватру» в Ждині, де словник можна придбати.

Робота не припиняється

– Я подумав, що можу щось написати про батьківські Поляни, бо перш за все то мала бути книга про село, а не словник. Згодом праця поширилася й на інші села, бо кожну цікаву інформацію, яку знаходжу, відразу записую. На комп'ютері накопичилося близько 600 сторінок записів. Але проблема в тому, що очі вже не ті, що були, і я не знаю, чи зможу ще щось видати. А хотілося б! – каже Михайло Трохановський.

Зібраний матеріал він використовує, подорожуючи Лемківщиною.

– Крім іншого, маю відомості про окремі лемківські родини, тому з нагоди якихось ювілейних подій, які відзначаються, наприклад, у Ждині, ділюся інформацією, розповідаю людям про те чи інше село або родину, – розповідає він.

Пан Михайло вважає, що роботу зі збереження мовної спадщини конче треба продовжувати.

– Власне, ще треба було б підготувати два подібних словники, які б містили лексику сіл центральних та східних лемків, – каже автор. – Я, напевно, уже не зможу цього робити. Але, може, хтось візьметься за цю справу, і тоді матимемо ґрунтовне тритомне видання з лексикою всієї Лемківщини. ■

XV Зустріч трьох поколінь з лемківською культурою

5 листопада в Центрі культури в Пшемкові (Нижньосілезьке воєводство) та 6 листопада у Центрі культури в Шпротаві (Любуське воєводство) відбулася XV Зустріч трьох поколінь з лемківською культурою. Протягом багатьох років організатором заходу є Товариство лемків (Стоваришіня лемків).

Кілька поколінь лемківських родин прийшло на концерти, щоб разом насолодитися музикою та піснями рідною говіркою. На сценах виступили як маленькі, так і дорослі артисти, які співали про тугу за рідним краєм. Варто зазначити, що кожного року на захід запрошуються різні гурти, але один елемент залишається незмінним – це виступ господарів, тобто ансамблю пісні та танцю «Ластівочка» з Пшемкова та дитячого гурту «Ластівочата».

«Це било барз гарді. Подяка для організаторів і артистів за тото свято нашой культури», – поділився своїми враженнями на фейсбук-сторінці заступник голови Об'єднання лемків Адам Вєвюрка. Серед запрошених гостей, окрім представників ОЛ, були також парламентарі, представники місцевої влади та шанувальники лемківської меншини.

Під час концертів також згадали про традиції та історію, зокрема, акцію «Вісла», 75-річчя якої українці відзначають цього року.

Фото з фейсбук-сторінки Товариства лемків

Пробіг «Лемковина Ультра Трайл»

22 жовтня між Криницею-Здруй (Малопольське воєводство) та Команьчою (Підкарпатське воєводство) відбувся спортивний захід «Лемковина Ультра Трайл» (Łemkowyna Ultra Trail). Це позашляховий пробіг на довгі дистанції, у якому спортсмени з усієї Польщі, в тому числі українці та, зокрема, лемки, могли випробувати себе на п'яти дистанціях: 30, 48, 70, 100 і 150 кілометрів. Для деяких це – кільканадцять годин бігу, і траса серед мальовничих лемківських лісів і полонин.

Втім, для представників лемківської громади це була не лише спортивна подія, а ще й можливість побачитися з тими, хто живе на Лемківщині та в інших регіонах Польщі.

– Я б хотіла, щоб кожен із нас залишив лемківські сліди, які будуть важливими для наступних поколінь, – сказала на відеозвіті з пробігу одна з його учасниць.

З нагоди того, що цього року у стартових списках зібралося багато представників лемківського середовища, організатори вигадали спеціальну категорію – для найшвидшого лемка.

Варто додати, що один із учасників пробігу виготовив медалі для переможців цьогорічного заходу з ґонту з лемківської хати.

Фінал Łemkowyna Ultra Trail відбувся 23 жовтня в Команьчі. ■

Сторінку підготував Павло ЛОЗА

eprasa.pl f3d2004f02

Історія

Історичний календар
листопад

7 листопада 1857 р. у Києві народився Дмитро Багалій (1857–1932), історик і громадський діяч. Рано осиротів, виховувався в родині тітки. Закінчив із золотою медаллю 2-гу київську гімназію. Навчався в Київському та Харківському університетах, був учнем Володимира Антоновича. У віці 30 років захистив докторську дисертацію «Про колонізацію степових околиць московської держави» (1887).

Ще зі студентських років приєднався до українського руху. Вважав, що «рідна мова – найкращий провідник освіти, науки та культури». Брав активну участь у громадсько-політичному житті. До нього однаково прихильно ставилися як «москвофіли», так і представники українського національного руху.

З 1883-го – член Харківського історико-філологічного товариства, брав участь у створенні етнографічного та художнього музеїв, історичного архіву в Харкові. Почесний викладач дев'яти університетів російської імперії. Дійсний статський радник (1902). Ректор Харківського університету (1906–1910). На посаді міського голови Харкова (1914–1917) опікувався розбудовою міста, збудував критий ринок, створив робочу групу по будівництву спеціальної печі для утилізації сміття.

Один із засновників Української академії наук та один із перших українських академіків. У липні 1918-го отримав пропозицію гетьмана Павла Скоропадського очолити уряд, яку, однак, відхилив.

За радянської влади намагався максимально використати можливості для національно-культурного будівництва. Організував кафедру історії України в Харківському інституті народної освіти. В 1923-му очолив Центральне архівне управління УРСР. Із 1926-го – директор Науково-дослідного інституту з вивчення життя і творчості Тараса Шевченка. Автор понад 200 наукових праць, присвячених насамперед Слобожанщині, а також Лівобережній і Південній (степовій) Україні. Серед найбільш відомих: «Історія Сіверської землі до половини XIV століття» (1882), «Історія Харкова за 250 років його існування» (1905), «Історія Слобідської України» (1918).

9 листопада 1962 р. місто Станіслав перейменовано на Івано-Франківськ. Місто засновано 1662-го польськими магнатами Потоцькими. Назвали Станиславів – на честь засновника – коронного гетьмана Станіслава Ревери Потоцького. За часів Австро-Угорської влади назву змінили на німецький варіант Stanislau. Українською – Станіслав. Нинішню назву Івано-Франківськ отримав до свого трьохсотрічного ювілею.

Після Другої світової війни місцеві комуністи запропонували перейменувати Станіслав у Сталінград-Карпатський чи Сталінокарпатськ. 9 листопада 1962-го «на прохання колективів промислових підприємств, колгоспів, учбових закладів, громадськості», Указом Президії Верховної Ради Української РСР місто Станіслав перейменували на Івано-Франківськ.

12 листопада 1808 р. у селі Варва на Чернігівщині народився Осип Бодянський (1808–1877), філолог-славіст, історик, фольклорист, перекладач, письменник, видавець.

Народився в сім'ї священника. Навчаючись у духовній семінарії в Переяславі, захопився фольклористичними студіями, брав участь в аматорських театральних виставах. 1834-го закінчив московський університет. Протягом 1837–1842 років перебував у науковому відрядженні у південних та західних слов'янських країнах. У 1842–1868 роках був професором московського університету, а з 1845 р. – секретарем московського товариства історії та старожитностей. Протягом 1846–1848 та 1858–1877 років редагував університетське періодичне видання «Чтение московского общества истории и древностей российских», у яких опублікував багато цінних матеріалів з історії України, народні пісні.

Бодянський у своїх працях «Розгляд різних поглядів про давню мову північних і південних русів» (1835, рос. мовою), «Г. [господину] возводителю к общеславянскому коренному звуку» (1843), у літературно-критичній розвідці про твори Григорія Квітки-Основ'яненка (1834) обґрунтував давність і самобутність української мови, досліджував її історію, фонетику, граматику, стилістику, обстоював фонетичні принципи українського правопису, нормалізацію української літературної мови на основі полтавського діалекту, відзначав милозвучність української мови. Започаткував порівняльне вивчення української та інших слов'янських мов.

Переклав російською мовою низку праць Павла Шафарика та ін. слов'янських учених. Зібрані Бодянським українські народні пісні опублікував у книгах «Українські народні пісні в записах Осипа та Федора Бодянських». Автор праць з історії: «Про погляди відносно походження Русі» (1835), «Про час виникнення слов'янських племен» (1855) та слов'янської філології «Розгляд різних думок про давню мову північних і південних русів» (1837) та ін. Послідовно відстоював самобутність і самостійність української мови й літератури. У 1846-му вперше видав «Літопис Самовидця» та «Історію Русів», був ініціатором видання «Народних пісень Галицької і Угорської Русі» Якова Головацького.

Бодянський перебував у дружніх стосунках з Миколою Гоголем, Тарасом Шевченком. Найвище цінував він дружбу з Шевченком. Обговорював з ним видання «Живописной Украины», зацікавив Кобзаря історією чехів та Шафариком, котрому український поет присвятив поему «Єретик». Плануючи видання всеслов'янського альманаху, Бодянський переписав для нього 15 творів Шевченка. Він підтримував поета в роки заслання.

30 листопада 1939 р. розпочалася радянсько-фінська війна, яка отримала назву «зимової». Користуючись тим, що західні держави вели війну проти Німеччини, від якої Радянський Союз був захищений пактом про ненапад від 23 серпня (за яким Фінляндія належала до сфери інтересів СРСР), радянське керівництво прийшло до висновку, що настав зручний момент для розширення радянської території за рахунок стратегічно важливих районів. Після того як 28 листопада фінський уряд відхилив ультимативні радянські пропозиції про зміну кордонів, СРСР розірвав дипломатичні стосунки з Фінляндією, і 30 листопада чотири армії чисельністю 540 тисяч чоловік, підтримувані 2485 танками, напали на сусідню державу. Це стало причиною визнання Лігою Націй Радянського Союзу агресором і виключення його зі свого складу.

Підготувала Олена ГУМЕНЮК
Фото з Вікіпедії

Щороку в четверту суботу листопада ми вшановуємо пам'ять жертв Голодомору 1932–1933 і масових штучних голодів 1921–1923 і 1946–1947 років. У 2022-му ця дата припадає на 26 листопада.

Цього року ми вшановуватимемо жертв сталінського геноциду в умовах повномасштабної війни росії проти України. Через дев'ять десятиліть після Голодомору-геноциду проти українців знову застосовують геноцидні практики.

У нинішній війні росія переслідує ту саму мету, що й під час Голодомору 1932–1933 років – знищення української ідентичності та української нації. І тоді, і нині росія намагається зламати волю українців до спротиву, кидає проти нас весь свій терористичний арсенал. Сталін у XX столітті та путін у XXI зробили вибір на користь геноцидів, бо інші методи упокорення українського народу не спрацювали.

Трагічні події та злочини, які розгортаються на наших очах, з усією наочністю демонструють: жива пам'ять надзвичайно важлива; ті, хто чинить злочини проти людства, мають бути засуджені світовою спільнотою, а жертви – вшановані.

В умовах повномасштабної війни один із ключових способів вшанувати пам'ять убитих голодом – долучитися до акції «Запали свічку» та закликати українців по всьому світу і громадян інших країн засвітити вогники у вікнах як вияв скорботи за загиблими, віри в перемогу України й готовності докласти зусиль, щоб геноциди не повторювалися. Також 26 листопада, о 16:00 долучіться до Загальнонаціональної хвилини мовчання.

Оцінки кількості загиблих внаслідок Голодомору 1932–1933 років коливаються від 3 до 7 мільйонів жертв. Називаються й більші цифри. Радянський Союз намагався приховати правду про геноцид. У роки Голодомору західні уряди, прагнучи не погіршувати відносини з СРСР, воліли мовчати. Після Другої світової війни на міжнародному рівні було засуджено нацизм, проте злочини радянського режиму, зокрема й Голодомор-геноцид українців, залишилися без належної та єдиної міжнародної оцінки навіть після розпаду Союзу. А ще через три десятиліття режим у росії знову вдався і до геноцидних практик щодо українців, і до використання голоду як інструмента, щоб тиснути на міжнародну спільноту.

Наше сьогодення вчить: щоб слугувати запобіжником проти повторення трагедій і злочинів минулого, наша пам'ять має бути живою і чесною, а в ставленні до тих, хто вчиняє злочини проти людства, не повинно бути подвійних підходів.

Тому цьогорічна кампанія на вшанування пам'яті жертв Голодомору проходитиме під гаслом «Пам'ятаємо. Єднаємося. Переможемо!»

ПАМ'ЯТАЄМО злочин сталінського геноциду та його жертв.

ЄДНАЄМОСЯ, тому що єдність є запорукою нашої перемоги. Роз'єднаність і непорозуміння стали причиною втрати українцями власної держави у 1920-х, її окупації більшовиками і вчинення злочину геноциду. Але зараз Україна і світ – інші. Ми маємо власну державу та Збройні сили, підтримку світу, військову, фінансову, дипломатичну допомогу. І найголовніше – згуртованість народу.

Тому ми вистоїмо й ПЕРЕМОЖЕМО.

Більше матеріалів на сайті uinp.gov.ua

Український інститут національної пам'яті

eprasa.pl f3d2004f02

КУЛЬТУРА

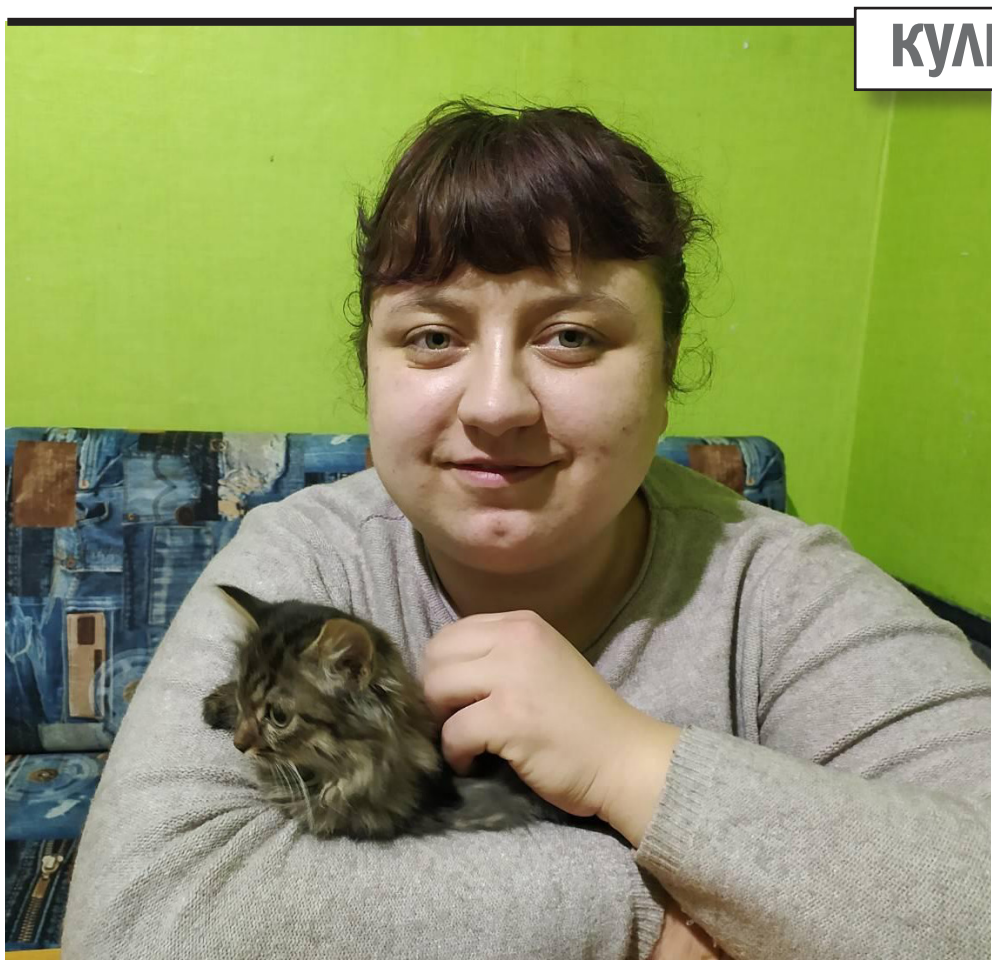

«Колоніальний світ помирає зараз в Україні»

Письменниця та історикиня Інна Ковалишена народилася 2 листопада 1996 року в селі Маньківці Вінницької області. Здобула ступінь магістра за спеціальністю «Вчителька історії та права» і два роки викладала історію для учнів середньої школи. Має вроджену інвалідність II групи, ДЦП. Нині мешкає в Бучанському районі Київської області, працює сценаристкою ігор, також друкувалася у збірках фентезі.

«Крута історія України від динозаврів до сьогодні» – її перша книга, що вийшла друком за два місяці до повномасштабного вторгнення росії в Україну, а епілог дописувався вже у розпал війни в перервах між повітряними тривогами. Видання увійшло у довгий список конкурсу Книга року BBC, фінал якого відбудеться у грудні 2022 року.

«Крута історія» – це книга для дітей. І, що важливо, вона користується успіхом в цільової аудиторії. Авторка описує, як компанія друзів віком 9-10 років (дівчата й хлопчики представлені нарівно, одна з дівчат – кримська татарка) обговорює різні періоди історії світу та України. Змальований також побут дітей та їхні сімейні обставини. Окремо слід відзначити винахідливість ілюстраторів. Одним словом, вийшла небанальна і ненудна книжка, яку цікаво читати і дорослим у тому числі.

Ми поговорили з Інною Ковалишеною про те, як вона писала свою «Круту історію», про нелегке становище історії як науки в Україні і про нашу місію в руйнуванні колоніального світу.

– Отже, скажіть, як люди стають істориками?

– Коли я була зовсім маленька, мені подобалося придумувати продовження мультиків.

– Яким чином?

– У нас у селі бракувало електрики, не тягнув телеканал, і ось іде мультсеріал, а я раптом серію пропустила – то чи не додумати мені пропущене? Коли підросла, почала вигадувати власні історії. А в 4 класі сталося знайомство з історією як наукою. Власне, через деякий час я зрозуміла, що оповіді і цю цікаву науку можна успішно компонувати. Це добре виглядало у фентезійних книжках, тож я вирішила, що в майбутньому теж писатиму книжки. Звісно, в університет вступила на історичний факультет. Хоча було й інше прагнення – працювати у сценаристиці. Навіть і попрацювала, але через COVID більшість проєктів закрили. В результаті почала займатися репетиторством. Батьки моїх учнів часто питали рекомендації щодо якоїсь книжки, аби зацікавити п'ятикласників історією України. Виявилося, що такої книжки нема. Мені запропонували: «Давай ти її напишеш». Я все відмовлялася, але торік до мене прийшло видавництво «Моя книжкова полиця» з аналогічною пропозицією. Так і з'явилася «Крута історія України». Ще до публікації замовили тисячу примірників, що для України чимало як на ілюстровану книжку.

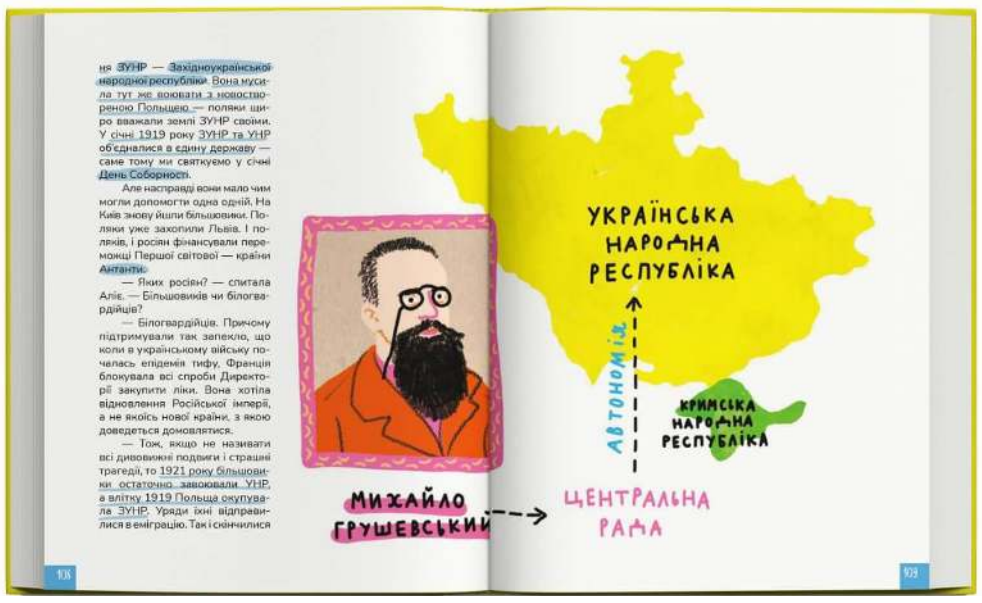

– В чому причина такого попиту?

– Тому що ця книжка багатьом потрібна. В нас критично мало дитячих книжок з історії. Ще зіграла роль досить успішна реклама. Моє коло у фейсбуці теж підхопило тему.

– А як самі діти реагують?

– По-перше, поки я писала, то скидала готові розділи подрузі, яка давала їх читати 9-річному синові. Він хвалив. Писала я, до речі, дуже панічно.

– Чому?

– Мені поставили ліміти тексту, а я – з тих, хто, пишучи повість, перетворює її на трилогію романів. Боялася не влізти у формат, написати недостатньо зрозуміло. Але синові подруги все подобалося, що мене вкрай дивувало. Потім уже приходили відгуки батьків. Діти сварилися, хто перший з них читатиме, старші читали молодшим. Особливо розчулило повідомлення цієї весни: фото дитячого рюкзака з «Крутою історією»: «Моя дитина взяла вашу книжку з собою в евакуацію».

– То що так подобається дітям?

– Насправді я хотіла спростити собі життя. В результаті – спрощення стало родзинкою. Будь-яка книжка повинна мати центральний стрижень у вигляді сюжету, за яким хочеться стежити. Вибудувати сюжет у науково-популярній книжці з історії – це вищий пілотаж. І це тим складніше, чим більше епох ти зачіпаєш. Панораму всього історичного процесу зробити вкрай важко. Тож із бажання полегшити завдання вийшла історія, яка поєднується зовнішнім сюжетом оповідачів. Це діти, які вивчають історію. І ці студії розбавляються оповідками з їхнього життя, теж пов'язаними з великою історією. Такий собі підкуп авдиторії. Адже шкільна історія сприймається як щось нудне, і вчителі дуже часто підтримують це реноме. Вимагають зубрити дати та якісь окремі події, взаємозв'язки між якими не показують. А тут діти вивчають усе самі, та ще й озвучені їхні особисті історії та знахідки. Ще я намагалася показати, як давні значущі події пов'язані з тим чи іншим регіоном, щоби діти, прочитавши, раділи: «Ух ти, це в нас таке було?» Це виглядає як запрошення дослідити щось разом. Діти таке цінують, оскільки це розмова на рівних, яку з ними нечасто ведуть. Ну і плюс я намагалася жартувати, а деякі жарти в цій книзі – це жарти моїх учнів. Там є жарт про скіфа, який має в крамниці пред'явити скальп свого ворога, аби купити спиртне. Це був дотеп моєї учениці, яка дізналася про скіфські ритуали повноліття.

– Мені особисто сподобалася характеристика Хмельниччини як повноцінної революції у цілком європейському дусі.

– Насправді цій ідеї років 10. Я побачила її ще в 11 класі й просто прозріла. Але це тому, що я цікавилась історією прицільно, читала всі книжки, до яких могла дотягнутись. До шкільної програми ця тема не дійшла. Це, до речі, ще одна проблема нашої шкільної історії: її вчать у відриві від загальноєвропейських процесів. Тож і нашу революцію під проводом Хмельницького не вивчають у контексті ранньомодерних війн у Європі, котрі мали релігійні приводи, але більшою мірою це був бунт середнього класу.

– Колись я розмовляв з нашою видатною історикинею Наталією Яковенко, і вона між іншим сказала, що в кожного своя історія залежно від життєвого досвіду, соціального стану, політичних переконань. Тоді, виходить, об'єктивність неможлива?

– Це дуже складне питання. Об'єктивності не існує, на моє глибоке переконання. Ми все спостерігаємо через власний досвід. І, як не дивно, визнаючи нашу суб'єктивність, ми стаємо об'єктивнішими. Коли я пишу з українського погляду, моя історія суперечитиме іншій історії. З Наталією Яковенко я ніколи не сперечатимуся, а ось із моєю колегою Наталією Старченко в нас принципово різні погляди на період Речі Посполитої. Причому обидва мають право на існування. Але погодитись одна з одною ми не можемо.

Ми відштовхуємося від того, що для нас важливо. І справжня історія складається з суб'єктивних історій і політиків, і домогосподарок, і контрабандистів, які возили в Київській Русі товари по Дніпру, і мігрантів з інших країн. Вже сусідні села мають різні спогади. Весь цей калейдоскоп і створює історію. Справжня історія – це дуже-дуже багато суб'єктивних досліджень. І те, що в нас про такий підхід досі тривають суперечки, на моє глибоке переконання, свідчить лише про те, що подібних досліджень в Україні ще надто мало.

– Що ж це за постать така – український історик? Наскільки вона упосліджена?

– В нас історія та загалом гуманітаристика не має якісної наукової бази через радянську спадщину. Та й підхід часто такий: точні або природничі науки – нащо, воно мені не пригодиться, а соціальні – ой, та це й так усі знають, теж не вчитиму.

– Чортзна-що.

– Так. І проблема історії в тому, що багато людей, котрі її не сприймають належно, не дуже знають, як працювати з джерелами, цілком серйозно вважають, що можуть бути хорошими істориками, навіть пишуть книги. Ось був скандал – Сергій Притула відправив Ілону Маску книгу з історії, повну фейків і написану професором математики. Та що там говорити – в мій університет приходили з думкою, що історія – то казочки з минулого. На щастя, в нас було достатньо адекватне викладання джерелознавства, аби ці неофіти переосмислили свій підхід, але не всі, на жаль.

Тож історія не те щоб упосліджена, а сприймається часто як казка, в якої немає доказів, і тому свідчення, які вона дає, не надто вартісні. А з другого боку, історія у нас сприймається як щось важливе й сакральне – бо постколоніальні народи страждають на вимушене безпам'ятство, оскільки вони надто довго слухали про себе від імперії. Тому в нас так багато конфліктів і пересмикувань навколо історії. Багато міфів, які в нас і розвінчують неправильно.

II.

eprasa.pl f3d2004f02

РЕЦЕНЗІЇ ТА ОГЛЯДИ

«Бачення метелика» – художній фільм. Режисер – Максим Наконечний, сценаристи – Максим Наконечний, Ірина Цілик. Виробництво: Україна, 2022.

Травма та пошук себе: чому цей фільм варто переглянути кожному

«Бачення метелика» — це військова драма про аеророзвідницю добровольчого батальйону із позивним «Метелик», яку обмінюють після двох місяців полону. Повернувшись додому, вона оклигує від отриманих травм, але раптом дізнається, що вагітна після зґвалтування своїм наглядачем.

Цьогорічний кінофестиваль «Ukraïna!» не залишився поза контекстом війни в Україні. Незважаючи на те, що багато стрічок було знято до повномасштабного вторгнення рф, – вони майже всі про війну, але наразі сприймаються гостріше, а для іноземних глядачів – зрозуміліше. Ці стрічки – ще одне підтвердження того, що війна в Україні триває з 2014 року. Один із фільмів, який викликав ажіотаж в міжнародній спільноті ще у травні під час Каннського кінофестивалю, – це «Бачення метелика». А нещодавно він отримав гран-прі Одеського кінофестивалю, який відбувався у Варшаві.

«Бачення метелика» – це повнометражний деб'ют режисера Максима Наконечного, співсценаристкою стала українська кінорежисерка, письменниця та поетка Ірина Цілик. Головні ролі зіграли актори театру та кіно Рита Бурковська та Любомир Валівоць. Також у фільмі знялись драматургиня та режисерка Наталка Ворожбит та актор і волонтер Мирослав Гай. Окрім цього, у зйомках взяли участь військові, колишні полонені та лікарі.

«Бачення метелика» – це військова драма, в якій немає місця для нещирості: як у самому сценарії, так і у грі акторів. Головна героїня аерозвідниця Ліля з позивним «Метелик» – це збірний образ українських військових, які повертались з війни та намагались знайти своє місце на мирній території. Але ускладнений тим, що головна героїня повернулася з російського полону травмована та вагітна від наглядача, який її зґвалтував.

«Бачення метелика» – не лише про внутрішній світ військової, але й про суспільство, яке живе своє життя, більшість позбавлена емпатії та розуміння життя на передовій та проблем військових.

Вже у першому кадрі, де полонених зустрічають з літака журналісти, родичі та інші військові, ми можемо помітити поділ суспільства під час онлайн-стріму, де з'являються коментарі. Серед них багато – про захоплення військовими та вдячність їм, в той же час існують ті, хто не розуміють подвигу та війни на Сході України, а також є російські боти, які бажають смерті українцям. Здавалось би, досить інтимна та особиста подія для полонених військових та їхніх родин стає фарсом та можливістю для журналістів зробити «картинку», проникаючи травмованим прямо в душу. Війна – це переважно контент, а не усвідомлення глибини трагедії. Режисер неодноразово у фільмі використовує певну гіперболізацію медійників, показуючи цим «робочу стурбованість».

Проте ситуації, які трапляються навколо головної героїні, – це лише декорації, які підсилюють внутрішні переживання. Це умовно сцена, з якої глядачам краще помітно драматизм фільму та долі головної героїні.

В центрі – людина, яка повернулась з полону та війни, але вони не повернулись з неї. Ліля – Метелик, крила якого можуть ранити інших, і так само можуть ранитись об інших. Метелик, який живе лише в своєму природньому середовищі. Середовищі, де жахи – це не сни, а реальність, яка не ранить, а заспокоює. Максим Наконечний вміло використовує цей образ метелика-дрона, який додає стрічці певної сюрреалістичності. Демонструючи цим, наскільки сюрреалістичною могла здаватись реальність військовим, які воюють проти росії ще з 2014 року, коли повертаються додому. Завдяки звуковим ефектам ми ніби бачимо світ очима Метелика, а відчуття просочуються під шкіру.

У «Бачення метелика» немає жодного зайвого персонажу. Вони всі проводять нас історією Лілі: чоловік, мати, побратими та посестри, жінка у маршрутці, водій тієї ж маршрутки, лікарі в лікарні, сімейна пара та навіть пес Тарантіно. На фоні особистої драми Лілі активно розвиваються ще дві – матері та чоловіка Тохи. Вони обоє не знають, як їм наразі поводитися з Лілею, обоє пережили місяці очікування. Якщо позиція матері головної героїні – переживати та плакати, то чоловіка – шукати війну в мирному місті. Тоха зберігає вдома зброю, ходить «патрулювати місто» та був учасником одного з погромів табору ромів, де вбили чоловіка. Що ним керує: почуття провини чи пошук адреналіну – невідомо. І якщо Тоха у фільмі відповідає за емоційність та подекуди агресивність, то Ліля, яка пройшла війну та знущання в полоні, – еталон стриманості. Її «добре» – це звична фраза, за якою приховується безліч травм. Травм, які вона до кінця не усвідомлює і лише раз дозволяє емоціям вийти на волю. Люди та ситуації – просто тригери, які повертають її до емоцій, прожитих в полоні, і вона ніколи не знає, що випливе наступного разу.

Частина травми завжди з нею – дитина, яку вона носить під серцем і якої вона не змогла позбутись, зробивши аборт. Тут час не лікує – час лише поглиблює травму. І впродовж всієї стрічки режисер тримає інтригу: що буде з дитиною, що буде з Лілею, Тохою, іншими героями фільму, чи полюбить вона цю дитину чи зненавидить.

Незважаючи на важку історію та нелюдські умови, в яких перебувала головна героїня, їй вдається зберегти себе та свої цінності. Якщо середовище не готове прийняти тебе інакшу, то ти повертаєшся туди, де крила травмують.

«Бачення метелика» – фільм, який актуальний наразі не лише для українців, але і для всього світу. Він демонструє як по-різному військові проживають травматичний досвід, які проблеми існують в суспільстві та наскільки жорстокий та цинічний ворог, для якого зґвалтування та тортури – буденність. Пошрамована зовнішньо та внутрішньо Ліля – це лише одна із ран, які має зараз Україна. Але в той же час – це образ жінки, яка, незважаючи на нерозуміння інших, чітко розуміє де її місце. Вона знає, де її крила, якими вона може захистити.

Режисер Максим Наконечний створив живий фільм, який для багатьох зараз є живою раною. Якщо, читаючи опис стрічки, очікуєш побачити багато сцен насилля, то на екрані бачиш більше внутрішньої напруги, де біль можна передати без кривавих сцен, а – у погляді, думках, діях та снах. Недарма виконавиця головної ролі Рита Бурковська провела стільки часу з військовими, вивчаючи їхню психологію та прочитала багато літератури про посттравматичний синдром та людей, які були в полоні, адже кожному її погляду віриш. Звичайно, свою справу здійснила і наявність справжніх військових у кадрі, яким не доводилось нічого грати. Як і не доводиться грати зараз багатьом українцям, які перебувають на фронті.

«Бачення метелика» лише підсвітлює те, наскільки українському суспільству та світові потрібно вчитись емпатії та розумінню людей, які прожили та проживають далі російсько-українську війну. ■

Марина ОДНОРОГ

– Ось один із міфів: нам страшенно не щастило в модерний час, ми постійно програвали.

– А я би сказала, що нам дуже щастило. Багато народів, які починали свою визвольну боротьбу тоді ж, коли й ми, давно вже зникли. Оксітанська мова наразі мертва. Бретань – лише провінція Франції. А кілька країн, які здобули незалежність водночас із нами, перебувають у набагато більш плачевному стані.

Історія – це процес. Ми часто сприймаємо її як мандрівку від точки до точки, в якій процес неважливий. Отам не вийшло, отам провал. А все, що між тими точками, маркованими як невдалі, ми не сприймаємо, бо воно ні до чого не призвело. Але ж можна подивитися так: поразки – частина шляху і ведуть вони до перемог. А якщо говорити про нещастя останніх 200-300 років, то справа в тому, що це період великих колоніальних імперій. Вони ділили світ на зони свого впливу. І поки Україна була зоною впливу росії, нам не могло багато щастити. Аби це змінилося, довелося зруйнувати цей колоніальний світ. Він почав тріщати навесні 2014-го, і він помирає зараз. Європа, судячи з риторики тамтешніх політиків, почала це усвідомлювати. Знищувати світ, який не пускає Україну, – процес досить тривалий, він у нас зайняв кількадесят років.

– Які плани у вас зараз?

– Робимо з колегами онлайн-ігри. Нещодавно почалася рекламна кампанія гри «Ще один день» (знайти її можна на сайті – onemoreday.tsebrogames.com). Там іноземці зможуть зіграти в звичайну людину в умовному українському місті в лютому цього року. Тобто потрібно допомогти друзям-військовим, поклеїти скоч на вікна, привезти їжу, допомогти тваринам у зоопарку, яких там покинули. Ми робили це доволі м'яко, аби не спекулювати трагедією, щоб люди могли дізнатися, що відбулося в нас, а 30% прибутків відправлятимемо на ЗСУ.

Гра «Ще один день»

Плюс пишу ще одну книжку для «Полиці». Поштовхом стала поява слова Ukrained в Оксфордському словнику сленґу, що означає дати тягла комусь сильнішому. Я подумала, що в нашій історії безліч таких випадків, вибрала 15. Включно з Херсоном. ■

Дмитро ДЕСЯТЕРИК
Фото з архіву героїні статті

eprasa.pl f3d2004f02

Концерт колядок

У суботу, 10 грудня, у церкві отців василіян у Перемишлі відбудеться концерт колядок у виконанні найстаршого творчого колективу України зі столітньою історією – Національної капели бандуристів України ім. Г. Майбороди. Концерт матиме благодійний характер – на підтримку України. Початок о 17:00.

Chcesz pomóc Ukrainie, a nie wiesz jak?

Ваші знайомі питають, як можна допомогти Україні зараз?
Ми зібрали кілька інституцій і організацій, які варто підтримати.
Подаємо польською мовою, щоб ви могли показати їх друзям-полякам.

Związek Ukraińców w Polsce (ukraincy.org.pl) zbiera pomoc finansową na rzecz Ukrainy oraz pomoc uchodźcom wojennym z Ukrainy. Nie zbieramy innej pomocy humanitarnej (odzież, pożywienie, środki medyczne).
Pomóż Ukrainie wpłacając darowiznę na wydzielony rachunek bankowy:
Związek Ukraińców w Polsce Zarząd Główny, ul Kościeliska 7, 03-614 Warszawa
Konto PLN: **PL 91 1160 2202 0000 0005 1892 0357**
Konto EURO: **PL 03 1160 2202 0000 0005 1909 3922**
Konto USD: **PL 56 1160 2202 0000 0005 1909 4617**
BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLPWXXX
Bank Millennium S.A., ul. Stanisława Żaryna 2a, 02-593 Warszawa, z dopiskiem Pomoc Ukrainie!

Ściśle współpracujemy z **Ukraińskim Domem** w Warszawie: ukrainskidom.pl.
Na tej stronie można: ■ zgłosić realną pomoc uchodźcom ■ zgłosić swój udział jako wolontariusz ■ przekazać pieniądze na pomoc Ukrainie lub uchodźcom
Ukraiński Dom: całodobowa gorąca linia +48 727 805 764
Darowizny można dokonać w formie przelewu na podany nr konta:
Fundacja „Nasz Wybór" ul. Zamenhofa 1, 00-153 Warszawa **PL 39 1440 1387 0000 0000 1295 6509** Swift: BPKOPLPW

#RAZEM_POMÓŻMY_UKRAINIE – Szczeciński oddział Związku Ukraińców w Polsce prowadzi zbiórkę i apeluje o wsparcie do wszystkich chętnych osób.
Nr konta: **20 1090 1492 0000 0001 4312 2731** z dopiskiem „dla rannych" lub „dla dzieci".

Komitet Społeczny „Razem z Ukrainą", ul. Leśna1, 11-200 Bartoszyce
Nr rachunku **35 2030 0045 1110 0000 0338 2350**

Fundacja UNITERS (United Volunteers) – apteczki, leki, środki pierwszej pomocy, kamizelki kuloodporne –
zrzutka.pl/dlaukrainy NIP: 5242913528 KRS: 0000881474 PLN **PL: 55 1090 1841 0000 0001 4887 5552**

Narodowy Bank Ukrainy zdecydował o otwarciu specjalnego konta do zbierania funduszy na wsparcie Sił Zbrojnych. Decyzja ta została podjęta w związku z wprowadzeniem w Ukrainie stanu wojennego i zbrojną agresją Federacji Rosyjskiej.
Szczegóły oficjalnego konta specjalnego **UA843000010000000047330992708**:
Konto jest wielowalutowe.
Konto PLN:
BENEFICIARY: National Bank of Ukraine BENEFICIARY BIC: NBUA UA UX
BENEFICIARY ADDRESS: 9 Instytutska St, Kyiv, 01601, Ukraine
ACCOUNT NUMBER: **PL91113000070080239435200002**
BENEFICIARY BANK NAME: Bank GospodarstwaKrajowego BENEFICIARY BANK BIC: GOSKPLPW
BENEFICIARY BANK ADDRESS: Al. Jerozolimskie 7, 00-955 Warszawa, Polska (temporary address: Chmielna 73, 00-801 Warszawa, Polska)
PURPOSE OF PAYMENT: for ac 47330992708

Come back alive. Organizacja w Ukrainie, która współpracuje bezpośrednio z dowództwem i personelem jednostek wojskowych, kupuje kamery termowizyjne na podczerwień, gogle noktowizyjne, opatrunki hemostatyczne itp.
IBAN Code (Euro) **UA093052990000026004025029786**
IBAN Code (US Dollars) **UA173052990000026009035028620**
JSC CB „PRIVATBANK", 1D HRUSHEVSKOHO STR., KYIV, 01001, UKRAINE
Bank SWIFT-Code PBANUA2X

Передплата «Нашого слова» на 2022 рік

ПОЛЬЩА

Кількість примірників	Ціна одного примірника в передплаті	Квартал	Пів року	Рік
ЗВИЧАЙНА ПОШТА (PRZESYŁKA EKONOMICZNA)				
1 примірник	**5,00** зл + поштові оплати	**104,00** зл	**208,00** зл	**416,00** зл
3 примірники і більше (ціна одного примірника)	**5,00** зл без поштових оплат	**65,00** зл	**130,00** зл	**260,00** зл
АВІАПОШТА (PRZESYŁKA PRIORYTETOWA)				
1 примірник	**5,00** зл + поштові оплати	**118,00** зл	**236,00** зл	**472,00** зл
10 примірників і більше (ціна одного примірника)	**5,00** зл без поштових оплат	**65,00** зл	**130,00** зл	**260,00** зл

ЄВРОПА + УКРАЇНА

Пів року	Рік
АВІАПОШТА	
395,00 зл	**790,00** зл
95,00 євро	**190,00** євро

КАНАДА

Пів року	Рік
АВІАПОШТА	
395,00 зл	**790,00** зл
145,00 дол КАНАД.	**290,00** дол КАНАД.

США, АВСТРАЛІЯ

Пів року	Рік
АВІАПОШТА	
395,00 зл	**790,00** зл
113,00 дол США	**225,00** дол США

Зустрічі на пограниччі

27 листопада на Перемищині відбудуться два концерти у межах проєкту «Зустрічі на пограниччі», який має фінансову підтримку Міністерства внутрішніх справ і адміністрації.

У неділю 27.11 о 12:00 у межах концерту «Звуки минулого» у греко-католицькій церкві, яка вписана до світової спадщини ЮНЕСКО, у Хотинці виступить, зокрема, Ярослав Крисько – відомий український кобзар, член колективу «Хорея Козацька». Він також займається музичною освітою серед незрячих.

Цього ж самого дня в українському Народному домі пройде концерт «Зустрічі на пограниччі» за участі, зокрема, гурту автентичного співу «Крайка» з Перемишля та інструменталістів з гурту «Хорея Козацька».

Напередодні заходу в Народному домі відбудуться також творчі майстер-класи.

До уваги випускників білобірського ліцею!

Як щороку, І ліцей у Білому Борі організовує передріздвяну зустріч для усіх учнів Шевченківських шкіл, їхніх вчителів та працівників. На зустріч запрошуються також випускники українського ліцею! Ми раді вас вітати у Білому Борі.

У цей важкий для всіх час війни в Україні об'єднаймося і при Шевченковому столі. Хай добро переможе зло, а правда – кривду!

Передріздвяна зустріч відбудеться **19 грудня о 17:00.**

Колишніх випускників ліцею, які захочуть взяти участь у заході, просимо підтвердити свою присутність за телефоном (094) 367-01-62.

Директор, вчителі та учні ліцею

Наше Слово

Adres: Redakcja "Nasze Słowo", ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa,
tel.: prenumerata i reklama – tel./fax 22 677-88-10,
redaktor naczelny – 22 677-88-11, sekretarz redakcji – 22 677-84-46,
redakcja – 22 677-84-45.

E-mail: redakcja@nasze-slowo.pl, prenumerata@nasze-slowo.pl, ogloszenia@nasze-slowo.pl

Internet: www.nasze-slowo.pl

Kolegium Redakcyjne: Piotr Tyma, Paweł Łoza, Tetiana Daniuczenko, Anastazja Krawczuk, Daryna Popil.
Zespół redakcyjny: zastępca redaktora naczelnego – Paweł Łoza, **sekretarz –** Tetiana Daniuczenko, **redaktorzy –** Igor Szczerba (Warszawa), Anna Winnicka (Koszalin), Grzegorz Spodarek (Kętrzyn), Katarzyna Komar-Macyńska (Przemyśl), **redaktor stylistyczny –** Valeriia Kirikova, **redaktor techniczny –** Olga Michaluk, **prenumerata, reklama –** Łesia Korostatewycz.
Współpracownicy: Anastazja Krawczuk (Warszawa), Stefan Migus (Olsztyn), Piotr Andrusieczko (Kijów), Bogdan Tchórz (Górowo Iławeckie), Ludmiła Łabowicz (Białystok), Oksana Kulczewycz (Legnica), Jerzy Gawryluk (Bielsk Podlaski), Olena Humeniuk (Kijów), Adam Wiewiórka (Legnica), Daryna Popil (Warszawa), Oleksandra Iwaniuk (Warszawa), Zhanna Kuznietsova (Kijów), Ivanna Kyliushyk (Warszawa), Svitlana Melnyk (Kraków), Ivan Kysloshchuk (Lublin), Władysław Graban (Krynica Zdrój), Piotr Wirchniański (Gładyszów).

Wydawca: Związek Ukraińców w Polsce, ul. Kościeliska 7 03-614 Warszawa,
tel.: 22 679-96-77 (sekretariat),

E-mail: sekretariat@ukraincy.org.pl, biuro@ukraincy.org.pl

Internet: http://ukraincy.org.pl

Fotoskład: Redakcja „Nasze Słowo"
Druk: Drukarnia „Efekt". **Nakład** 2300 egz.
Pismo dofinansowano ze środków budżetu państwa
Związek Ukraińców w Polsce, ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa

Konto bankowe dla wpłat w PLN:
47 1160 2202 0000 0000 5515 6292

Konto bankowe dla wpłat w EURO, CAD:
IBAN: PL47 1160 2202 0000 0000 5515 6292
BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLPWXXX
Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa

Konto bankowe dla wpłat tylko w USD:
IBAN: PL20 1160 2202 0000 0000 5515 6196
BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLPWXXX
Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa

ISSN 027-8254
48
9 770027 825221

Poglądy autorów publikacji nie zawsze są zbieżne z poglądami redakcji.
Za wiarygodność faktów odpowiadają autorzy.
Redakcja nie zwraca tekstów nie zamówionych oraz zastrzega sobie prawo ich redagowania, skracania i zmiany tytułów. Koresponduje z czytelnikami tylko na łamach tygodnika.
Rozpowszechnianie materiałów z „Naszego Słowa" wyłącznie za zgodą redakcji.

Za treść ogłoszeń i reklam redakcja nie ponosi odpowiedzialności.
„Nasze Słowo" dostępne jest w oddziałach Poczty Polskiej, w kioskach RUCH-u, w wybranych EMPiK-ach oraz w wydaniu internetowym www.eprasa.pl/news/nasze-slowo.

Prenumerata realizowana przez RUCH S.A.:
Zamówienia na prenumeratę można składać bezpośrednio na stronie www.prenumerata.ruch.com.pl
Ewentualne pytania prosimy kierować na adres e-mail: prenumerata@ruch.com.pl
lub kontaktując się z Centrum Obsługi Klienta „RUCH" pod numerami: 22 693 70 00
lub 801 800 803 – czynne w dni robocze w godzinach 7^{00} – 17^{00}.

Publikacje wyrażają jedynie poglądy autora/ów i nie mogą być utożsamiane z oficjalnym stanowiskiem Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji.

Статті виражають точку зору авторів і не можуть уособлювати офіційну позицію Міністра внутрішніх справ та адміністрації.

eprasa.pl f3d2004f02